

Regeringens proposition

2000/01:63

Kvalificerad yrkesutbildning

Prop.
2000/01:63

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 25 januari 2001

Göran Persson

Ingegerd Wärnersson
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ny lag om kvalificerad yrkesutbildning som ersätter lagen (1996:339) om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning den 1 januari år 2002. I propositionen läggs förslag att en ny reguljär eftergymnasial utbildningsform skall införas den 1 januari 2002. Utbildningen skall kunna anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting samt av enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnare får anordna utbildningen i samverkan med andra. Kvalificerad yrkesutbildning skall anordnas, med statsbidrag eller särskilda medel, som fördelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer efter ansökan från utbildningsanordnare.

Utbildningen skall ge sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag utföra kvalificerade uppgifter i ett modernt organiserat arbetsliv. Utbildningen skall präglas av såväl teoretiskt djup som en stark arbetslivsanknytning. Utbildningen skall utvecklas och bedrivas i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare samt bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval och motverka social snedrekrytering. Utbildningen skall bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Utbildningen skall ha sin grund dels i kunskap som genererats i produktionen av varor och tjänster och dels i vetenskap samt utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås. Utbildningsformen skall benämnas *kvalificerad yrkesutbildning*.

Utbildningens inriktning och omfattning bör bestämmas utifrån bedömningar om den framtida efterfrågan i arbetslivet. Den normala utbildningstiden för en kvalificerad yrkesutbildning bör vara två års heltidsstudier eller deltidstudier av motsvarande omfattning.

Utbildningen bör ges formen av lärande i arbete på en arbetsplats under cirka en tredjedel av utbildningstiden.

För tillträde till kvalificerad yrkesutbildning bör gälla att sökanden uppfyller motsvarande krav på grundläggande behörighet som gäller för grundläggande högskoleutbildning. Utbildningsanordnaren bör kunna ställa upp särskilda behörighetskrav, om det finns särskilda skäl. Det bör finnas möjligheter för en utbildningsanordnare att besluta om undantag från kraven på behörighet, om den sökande kan antas fullfölja utbildningen trots att han eller hon inte uppfyller samtliga behörighetskrav. Urvalsbestämmelser bör utformas så att olika modeller kan användas vid antagning beroende på utbildningens inriktning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om antagning till utbildningen och om vilka examina som får avläggas. Utbildningsanordnaren skall få utfärda utbildningsbevis och examensbevis enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. En kvalificerad yrkesexamen bör definieras genom nationella mål och dokumenteras i examensbevis där innehåll, omfattning och inriktning ingår. Därutöver kan respektive utbildningsanordnares mål enligt utbildningsplanen anges. Utbildningens omfattning bör uttryckas i KY-poäng, där en veckas heltidsstudier motsvarar en KY-poäng. Det bör inrättas en särskild examen för kvalificerad yrkesutbildning som benämns *kvalificerad yrkesexamen*.

Utbildningar bör kunna ges på heltid och deltid samt utformas utifrån individernas och utbildningens särskilda förutsättningar. Utbildningar bör kunna genomföras fortlöpande och utan bindning till traditionell terminstid.

Lärare och handledare skall genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den undervisning som de skall bedriva.

Studerande skall ha rätt att utöva inflytande över kvalificerad yrkesutbildning. Överklagandenämnden för högskolan bör pröva överklaganden av vissa beslut som berör de studerande i den nya utbildningsformen. Högskolans avskiljandenämnd bör pröva frågor om avskiljande inom den kvalificerade yrkesutbildningen. Studiemedel bör kunna lämnas till studerande i kvalificerad yrkesutbildning. Utbildningen bör vara avgiftsfri för de studerande. De studerande bör ges ett personskadeskydd som i huvudsak motsvarar det som gäller för studerande i högskolan.

Utbildningsplatser inom försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning bör övergå i den nya kvalificerade yrkesutbildningen den 1 januari 2002.

En särskild myndighet bör inrättas med uppgift att administrera den kvalificerade yrkesutbildningen.

Det bör finnas en ledningsgrupp för varje enskild kvalificerad yrkesutbildning. Företrädare för arbetslivet bör ingå i varje utbildningsledningsgrupp och där utgöra en majoritet. Dessutom bör det i ledningsgruppen finnas minst en företrädare för en högskola, minst en företrädare för det kommunala skolväsendet och minst en företrädare för de studerande i utbildningen.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Förslag till lag om kvalificerad yrkesutbildning	5
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Utgångspunkter	8
5	En ny eftergymnasial yrkesutbildning	11
6	Utbildningarnas innehåll och organisation	15
6.1	Utbildningarnas inriktning och omfattning	15
6.2	Lärande i arbete (LIA).....	18
6.3	Behörighet och urval	20
6.4	Examen, examination och betyg.....	23
6.5	Tillgänglighet	26
6.6	Lärare och handledare	27
6.7	Studerandefrågor	29
7	Inordnande och överföring av befintliga utbildningsformer.....	32
8	Styrning.....	34
8.1	Utbildningsformen.....	34
8.2	Utbildningarna.....	41
9	Genomförande och ekonomiska konsekvenser.....	45
10	Författningskommentar.....	46
Bilaga 1	Bakgrund	49
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser som avgivit yttrande över betänkandet Kvalificerad yrkesutbildning (SOU 1999:122):	61
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser som avgivit yttrande över departementsskrivelsen En ny eftergymnasial yrkesutbildning (Ds 2000:33)	63
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 januari 2001.....	65

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om kvalificerad yrkesutbildning.

2 Förslag till lag om kvalificerad yrkesutbildning

Prop. 2000/01:63

1 § Kvalificerad yrkesutbildning kan anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnarna får anordna utbildningen i samverkan med andra.

2 § Utbildningen skall anordnas med statsbidrag eller särskilda medel efter ansökan av utbildningsanordnaren. Bidragen eller medlen skall fördelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

3 § Utbildningen skall bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper.

4 § Utbildningen skall

1. ha sin grund dels i kunskap som genererats i produktionen av varor och tjänster och dels i vetenskap samt utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås.

2. ge sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag kunna utföra kvalificerade uppgifter i ett modernt organiserat arbetsliv,

3. präglas av såväl teoretiskt djup som en stark arbetslivsanknytning,

4. utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare, och

5. bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval samt motverka social snedrekrytering.

5 § Lärare och handledare skall genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den undervisning som de skall bedriva.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om antagning till utbildningen och om vilka examina som får avläggas.

7 § Utbildningsanordnaren får utfärda utbildningsbevis och examensbevis enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

8 § De studerande skall ha rätt att utöva inflytande över utbildningen.

9 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en studerande tills vidare skall avskiljas från utbildningen i fall då den studerande

1. lider av psykisk störning,

2. missbrukar alkohol eller narkotika, eller

3. har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet.

Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande gäller att det, till följd av något sådant förhållande som avses i första stycket 1–3, bedöms föreligga en påtaglig risk att den studerande kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen.

10 § En särskild nämnd skall pröva frågor om avskiljande. Nämndens ordförande skall vara jurist och ha erfarenhet som domare.

Nämndens beslut i avskiljandefrågor får överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den studerande och utbildningsanordnaren.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ett beslut om avskiljande skall, om den som har avskiljts begär det, omprövas efter två år.

11 § För prövning av överklaganden av vissa andra beslut än de som avses i 10 § svarar en särskild överklagandenämnd. Nämndens beslut med anledning av ett överklagande får inte överklagas.

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om kvalificerad yrkesutbildning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002, då lagen (1996:339) om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning skall upphöra att gälla.

I propositionen Kvalificerad yrkesutbildning m.m. (prop. 1995/96:145) som lämnades till riksdagen i februari 1996 föreslog regeringen att en ny kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå skulle utvecklas. Förslagen grundade sig på betänkandet Yrkeshögskolan – Kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning (SOU 1995:38), den s.k. KEY-utredningen, och påföljande remissbehandling. Den nya utbildningen skulle enligt regeringen bidra till att tillgodose arbetslivets behov av kompetens för en modernt organiserad produktion av varor och tjänster och förena praktisk inriktning med fördjupade teoretiska kunskaper. Utbildningen skulle därför ges formen av lärande i arbete på en arbetsplats under cirka en tredjedel av utbildningstiden. Vidare lämnade regeringen förslag om utformningen av en försöksverksamhet i syfte att vinna erfarenheter när det gäller att pröva nya utbildningar, nya pedagogiska former och nya utbildningsanordnare. Försöket skulle enligt propositionen belysa arbetslivets och de studerandes intresse och ge underlag för ställningstaganden till hur utbildning av detta slag kan inordnas i utbildningssystemet. Försöksverksamheten inleddes den 1 juli 1996 och skulle omfatta intagning av elever under åren 1996, 1997 och 1998. Inledningsvis omfattade försöksverksamheten 1 700 årsstudieplatser. Regeringen beslutade att försöksverksamheten skulle ledas av en kommitté (dir. 1996:26). Försöksverksamheten har förlängts t.o.m. 2001 och regeringens utgångspunkt är att den kvalificerade yrkesutbildningen därefter skall övergå i reguljär verksamhet. I dag omfattar försöksverksamheten 12 000 årsstudieplatser.

I oktober 1999 lämnade Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning ett betänkande – Kvalificerad yrkesutbildning (SOU 1999:122) – tillsammans med en oberoende utvärdering av försöksverksamheten – Utvärderingen av KY (SOU 1999:119) – som genomfördes av en forskargrupp vid Luleå tekniska universitet. Betänkandet och utvärderingen har remissbehandlats och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (dnr U1999/4011/V). En förteckning över remissinstanserna finns i bilaga 2.

I oktober 1999 förordnade chefen för Utbildningsdepartementet, statsrådet Östros, en projektgrupp inom departementet med uppgift att fortsatt bereda frågan om eftergymnasial yrkesutbildning i syfte att ge ett breddat beslutsunderlag. Några av utgångspunkterna för projektgruppens arbete finns redovisade i regeringens skrivelse Samverkan, ansvar och utveckling – Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121). Projektgruppen lämnade sitt förslag En ny eftergymnasial yrkesutbildning (Ds 2000:33) i maj 2000. Rapporten har remissbehandlats och en sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Utbildningsdepartementet (dnr U2000/2405/V). En förteckning över remissinstanserna finns i bilaga 3.

1980- och 90-talen har i hög grad präglats av den elektroniska revolution som i grunden förändrat villkoren för arbete, ekonomi och kommunikation. Behovet av och förutsättningar för lärande har som en följd av denna utveckling förändrats. Lärandet kan inte avgränsas till ungdomsåren och några avgränsade perioder under yrkeslivet därefter. Kraven på flexibilitet och förändring är stora såväl i arbetslivet som i samhällslivet i övrigt. Lärandet blir i allt högre grad en daglig och ständig följeslagare. För att kunna utföra och behålla arbetet, för att kunna byta arbete och för att fungera väl som samhällsmedborgare kommer alla kontinuerligt att behöva lära nytt och lära om. Att under barn- och ungdomsåren ha skaffat sig en bred plattform för fortsatt lärande och successivt kunnat vidga denna blir än mer avgörande. Bara en bred grund och goda möjligheter att bygga på denna med den kunskap som krävs vid varje tillfälle ger individen valfrihet och möjligheter att påverka vid förändringar i arbets- och samhällslivet.

Under de senaste åren har efterfrågan på eftergymnasial yrkesutbildning stadigt ökat i samhället. För att möta denna efterfrågan har det inom och utanför det offentliga utbildningsväsendet utvecklats utbildningar som kombinerar teori med praktik och aktivt lärande i arbetslivet. De kunskaper och färdigheter som en studerande förvärvar i sådan utbildning bidrar till utveckling av produktionen av varor och tjänster och därmed ekonomisk tillväxt. Den ökar den enskildes möjligheter till ett mera aktivt samhällsliv.

Utbyggnaden av högre utbildning i Sverige har under de senaste åren varit stor och är en viktig del av utbildningspolitiken. Universitet och högskolor tillförs under perioden 1997-2003 ytterligare resurser för närmare 100 000 nya platser. Trots detta finns det från arbetslivet en efterfrågan på kvalificerad kompetens från eftergymnasiala studier vid sidan av högskolans nuvarande utbud. Försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning har visat detta. Denna efterfrågan finns inom samhällets alla sektorer. Det arbetsliv som tillförs ny kompetens återfinns inom såväl privat som offentlig verksamhet.

I Långtidsutredningen (SOU 2000:7) konstateras att de som drabbades hårdast av den minskade sysselsättningen i samband med konjunkturedgången i början av 1990-talet var anställda med kort formell utbildning. När efterfrågan på arbetskraft sedan steg under perioden 1993-1995 gynnade sysselsättningsutvecklingen framför allt personer med eftergymnasial utbildning upp till tre år. Denna grupp drabbades alltså minst av sysselsättningsneddragningarna och gynnades mest när efterfrågan på arbetskraft åter steg.

Med den snabba samhällsutvecklingen kommer krav på redan yrkesverksamma att fortbilda sig inom sitt yrkesområde eller vidareutbilda sig för att övergå till annan yrkesverksamhet. Regeringen ser det därför som viktigt att bygga upp en ram och förutsättningar som underlättar för olika aktörer inom utbildnings- och arbetsmarknadssektorerna att medverka till att öka möjligheterna till lärande i olika skeden i livet.

Arbetslivets medverkan och engagemang har varit av största betydelse för utformningen av den kvalificerade yrkesutbildningen. Med arbetslivet avses därvid produktionen av varor och tjänster inom såväl privat som offentlig sektor. Arbetslivet representeras av företrädare för såväl arbetsgivare som arbetstagare. Försöksverksamheten har tydligt visat att det krävs samverkan mellan olika aktörer inom arbetsliv och utbildningssektor för att åstadkomma en utbildning med relevans och legitimitet. Varken arbetslivet eller utbildningssektorn klarar av att på egen hand tillhandahålla en utbildning som kan svara mot efterfrågan från både arbetsliv och individ. Avgörande villkor för att utbildningen skall komma till stånd är både att det finns ett verkligt behov i arbetslivet av den kompetens som utbildningen avser att ge och att arbetslivet engagerar sig i genomförandet av utbildningen. Arbetslivets medverkan blir därför ett viktigt instrument för att säkra utbildningarnas relevans.

Sverige har i olika internationella sammanhang aktivt deltagit i arbetet med att utveckla förhållningssätt och strategier som rör det livslånga lärandet. Våra erfarenheter av i internationellt perspektiv närmast unika satsningar på vuxnas lärande under det senaste kvartsseket har därvid varit en tillgång men också skapat högt ställda förväntningar.

Det är nödvändigt att samhället anpassar sina system för att främja lärande och kompetensutveckling till de behov av och villkor för lärande som kan förutses för de första årtiondena av 2000-talet. De resurser som stat och kommun avsätter för att stödja lärande måste användas effektivt. Utgångspunkten är att individen, inom ramen för givna resurser, skall kunna få ett stöd vid den tidpunkt, i det sammanhang och med den inriktning han eller hon behöver. Möjligheten till lärande och stödet till detta måste i ökad grad finnas när medborgaren behöver och söker ny kunskap. Han eller hon måste i möjligaste mån själv kunna bestämma innehåll, tid och form. Den kunskap som individen söker följer inte alltid utbildningssystemets indelning i nivåer, program och kurser. En individs behov av ny kunskap, som aktualiseras av strävan att kunna utföra och behålla arbetet, att kunna byta arbete och att utvecklas i arbetet, kräver inte sällan studier på olika stadier och inom olika ämnesområden.

För att möta dessa behov måste utbildningens tillgänglighet ökas genom att utbildningen genomförs på ett flexibelt sätt anpassat till individernas efterfrågan. I dag står nya och effektiva verktyg till buds när det gäller att stödja lärande. Varken social bakgrund, eventuella funktionshinder eller ekonomiska förutsättningar får stå i vägen för den enskildes möjligheter att ta del av utbildning så långt det är möjligt.

En förhoppning inför försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning var att utbildningsformen skulle locka studerande som inte annars skulle ha sökt sig till eftergymnasial utbildning. Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning redovisar i sitt betänkande att andelen deltagare med s.k. arbetarbakgrund i försöksverksamheten är större än för högskolenybjörjare. Kommittén redovisar vidare att en tredjedel av KY-nybjörjarnas föräldrar har en kortare gymnasial utbildning som högsta utbildning. Bland högskolenybjörjarna var motsvarande andel 1996/97 lägre, 26 procent.

Den kvalificerade yrkesutbildningen rekryterar också i högre grad studerande från yrkesförberedande gymnasieutbildningar. En större andel

av KY-nybörjarna, 35 procent, har två- och treåriga yrkesförberedande gymnasieutbildningar i botten än bland högskolenybörjarna, 19 procent. Studerande som av olika skäl inte anser sig mogna för högskolestudier kan också genom studier i kvalificerad yrkesutbildning få motivation till att senare gå vidare till andra studier. Att fortsatt utveckla denna typ av utbildning kan bidra till att öka rekryteringen av studerande från yrkesinriktade program i gymnasiet till eftergymnasial utbildning och bidrar på så sätt till en minskad social snedrekrytering.

Den kvalificerade yrkesutbildning kan också medverka till att förbättra möjligheterna för personer med utländsk bakgrund att komma in på arbetsmarknaden. Inslaget av lärande i arbete som en del i utbildningen ger en direktkontakt med arbetslivet som på ett konkret sätt kan leda den studerande närmare en anställning efter avslutad utbildning. Den kvalificerade yrkesutbildningen kan också vara ett alternativ för den med utländsk bakgrund som redan har en högskoleutbildning och behöver komplettera för att öka sina möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. En ökad mångfald har ett stort värde för utvecklingen i samhället om vi förmår att ta vara på denna resurs. Det är därför angeläget att mångfaldsperspektivet i stor utsträckning beaktas i utbildningspolitiken.

En viktig uppgift för all utbildning är att den skall bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval. Detta är ett övergripande mål även i försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning. Jämställdhet är en viktig demokratifråga och det är därför en central uppgift för statsmakterna att ge kvinnor och män lika möjligheter till en kvalificerad utbildning och i förlängningen samma förutsättningar att möta de framtida kraven på arbetsmarknaden. I försöksverksamheten återspeglas traditionerna i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval. Över tiden skyntas dock vissa förbättringar. Inom utbildningsområdet vård har andelen kvinnor minskat från 100 procent 1996 till 93 procent 1998. Inom utbildningsområdet tillverkning har andelen kvinnor ökat från 24 procent 1996 till 30 procent 1998. Inom områden som t.ex. IT är könsfördelningen jämnare. Svårast har det varit att rekrytera män till traditionellt kvinnodominerade områden. Ett aktivt och målmedvetet arbete krävs för att den kvalificerade yrkesutbildningen i framtiden i högre utsträckning skall kunna bidra till att bryta de traditionellt könsbundna utbildnings- och yrkesvalen.

De förslag som lämnas och de bedömningar som regeringen gör i denna proposition är ett viktigt bidrag till att förverkliga en strategi för det livslånga lärandet bl.a. mot bakgrund av det memorandum om livslångt lärande som EU-kommissionen presenterade i november år 2000. Regeringen avser också att, som ett led i denna strategi och för att förbättra och bredda rekryteringen till högre studier, lämna ett uppdrag med uppgift att se över och analysera behovet av kortare yrkesutbildningar inom högskolan.

Regeringens förslag: En ny reguljär eftergymnasial utbildningsform skall införas den 1 januari 2002. Utbildningen skall ge sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag utföra kvalificerade uppgifter i ett modernt organiserat arbetsliv. Utbildningen skall präglas av såväl teoretiskt djup som en stark arbetslivsanknytning. Utbildningen skall utvecklas och bedrivas i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare samt bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval och motverka social snedrekrytering. Utbildningen skall bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Utbildningen skall ha sin grund dels i kunskap som genererats i produktionen av varor och tjänster och dels i vetenskap samt utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås. Utbildningens huvudsakliga inriktning skall anges i lag. Utbildningsformen skall benämnas *kvalificerad yrkesutbildning*.

Kommitténs överväganden och förslag: Resultaten av försöksverksamheten är så goda att den kvalificerade yrkesutbildningen bör ges en reguljär form i det svenska utbildningsväsendet. De övergripande målen för KY bör i huvudsak vara desamma som för försöksverksamheten, dvs. att KY skall ge fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper samt präglas av såväl ämnesteoretiskt djup som en stark arbetsplatsintegrering.

Projektgruppens förslag: Eftergymnasial yrkesutbildning skall vara en egen utbildningsform som regleras i särskild lag och förordning.

Eftergymnasial yrkesutbildning skall bygga på kunskaper från gymnasieskolans nationella eller specialutformade program eller motsvarande.

De övergripande målen för den eftergymnasiala yrkesutbildningen skall uttrycka en nationell ambition och inriktning. Målen skall tydliggöra statens avsikt med eftergymnasial yrkesutbildning samtidigt som de skall spegla såväl individens som arbetslivets behov. Målen skall bidra till en sammanhållande identitet för eftergymnasial yrkesutbildning vid sidan av de utbildningar som genomförs inom högskolan.

En särskild examen för eftergymnasial yrkesutbildning skall inrättas.

Projektgruppen har avstått från att lämna förslag på namn för den föreslagna utbildningsformen. De alternativ som projektgruppen nämner är eftergymnasial yrkesutbildning, kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning, kvalificerad yrkesutbildning och yrkeshögskolan. Projektgruppen bedömer att eftergymnasial yrkesutbildning respektive kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning är mindre önskvärda benämningar som inte ger rätt associationer. När det gäller benämningen yrkeshögskola anser projektgruppen att fördelen är att den för många personer kan upplevas som tilltalande genom att ge associationer till någonting enhetligt av hög kvalitet, men nackdelen är att namnet skapar oklarhet om vad utbildningsformen står för. Benämningen kvalificerad

yrkesutbildning har genom försöksverksamheten fått genomslag och är allmänt känd. En nackdel kan vara att ordet kvalificerad kan ge olika associationer och bl.a. inte ger en tydlig vägledning om utbildningarnas nivå.

Remissinstanserna: Både vad gäller kommitténs betänkande och projektgruppens förslag bekräftar i det närmaste samtliga remissinstanser behovet av att det inrättas en reguljär eftergymnasial yrkesutbildning med utgångspunkt i försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning. De instanser som berört namnfrågan vill först och främst poängtera vikten av ett gångbart begrepp för att främja utvecklingen (*Disansutbildningsmyndigheten*) och stärka utbildningens identitet och särprägel (*Högskolan i Gävle*). Ett flertal bland de som tar ställning är positiva till namnet yrkeshögskola (*Centrala studiestödsnämnden, CSN, Karlstads universitet, Lärarhögskolan i Stockholm, Ersta Sköndal högskola, Sveriges akademikers centralorganisation, SACO, Sveriges KY-förening, Nässjö kommun, Jönköpings kommun och Olofströms kommun*).

De instanser som uttalat ställer sig negativa till alternativet yrkeshögskola, stöder sig i första hand på de argument som projektgruppen lagt fram. *Högskolan i Skövde* menar att avgränsningen till högskoleutbildningen måste vara tydlig och att namnet yrkeshögskola därför inte får användas. Några instanser förordar det nu inarbetade kvalificerad yrkesutbildning som namn. *Svenska arbetsgivareföreningen, SAF* menar att det behövs starka skäl för att frågå den benämningen.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen har tidigare i 1998 års ekonomiska vårproposition (prop. 1997/98:150) och budgetpropositionerna för 1999 (prop. 1998/99:1), 2000 (prop. 1999/2000:1) och 2001 (prop. 2000/01:1) aviserat att utgångspunkten är att försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning skall övergå i reguljär verksamhet efter 2001. De resultat som redovisas i bl.a. kommitténs betänkande och utvärderingen av KY samt remissbehandlingen ligger till grund för regeringens förslag att den kvalificerade yrkesutbildningen skall övergå i reguljär verksamhet 2002. Under försöksverksamheten har kvalificerad yrkesutbildning anordnats av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda utbildningsanordnare. Utbildningen har kunnat anordnas med statsbidrag efter ansökan hos kommittén för kvalificerad yrkesutbildning. Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har i allt väsentligt tillgodosett två viktiga behov: dels arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft som bidrar till utvecklingen av produktionen, dels de studerandes behov av utbildning som både leder till arbete och goda utvecklingsmöjligheter yrkesmässigt och personligt.

Intresset för att starta kvalificerad yrkesutbildning har varit och är fortfarande stort – både för att engagera sig i planering och genomförande av utbildningen och att anställa dem som har gått igenom en utbildning. Enligt Statistiska centralbyråns (SCB) uppföljning sex månader efter utbildningens slut har drygt 80 procent arbete eller är företagare och ungefär 15 procent bedriver studier av de studerande i KY under perioden år 1996 till september år 1999.

Det är regeringens uppfattning att utbildningssektorn behöver en utbildningsform på eftergymnasial nivå där arbetslivsgenererad kunskap är en huvudkomponent. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att försöksverksamheten skall övergå i reguljär verksamhet. Utbildningen skall, liksom i dag, anordnas med statsbidrag eller särskilda medel som fördelas efter ansökan. I överensstämmelse med vad som gäller enligt försöksverksamheten skall vidare utbildningen kunna anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda fysiska och juridiska personer. Regeringens förslag och skälen härför såvitt gäller frågor om anordnandet och statsbidrag behandlas i avsnitt 8.2.

En utbildning som skall präglas av teoretiskt djup och aktivt lärande i arbetet, förutsätter dels att den har sin grund i kunskap som genererats i produktionen av varor och tjänster och dels i vetenskap, med förankring i aktuella forskningsresultat, dels består av en viss del arbetsplatsförlagd utbildning som kan ge förståelse- och förtrogenhetskunskap.

I all produktion av varor och tjänster utvecklas i själva produktionen en kunskap, som sällan är dokumenterad och därmed ofta lågt värderad. Det handlar om en förståelse- och förtrogenhetskunskap, som har mycket stor betydelse för produktionsresultatet, men som inte går att överföra genom skolförlagd utbildning. Att denna kunskap sällan är dokumenterad innebär inte att den inte kan beskrivas och systematiseras. Det är den kvalificerade yrkesutbildningens särart att ta fasta på detta kunskapsstoff och integrera det i utbildningen i form av lärande i arbete (LIA). Det innebär att LIA kan och bör styras av kursplaner och mål på samma sätt som andra delar av utbildningen.

Den kunskap som inhämtas genom lärande i arbete bidrar till att fördjupa yrkesutbildningen genom en stark koppling till verkliga och aktuella arbetssituationer. Lärande i arbete innebär att den studerande under handledning på en arbetsplats skall tillgodogöra sig ny kunskap samt öva och utveckla sin förmåga att tillämpa och omsätta sina kunskaper i en verklig arbetslivssituation. Den studerande lär sig därigenom att bemästra uppkommande problem i produktionen av varor och tjänster.

Utbildningen skall också utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås. Den enskilda kvalificerade yrkesutbildningen skall, liksom idag, initieras av arbetslivet i samverkan med utbildningsväsendet. Lokala, regionala eller nationella arbetsmarknadsbehov skall utgöra en grund för initiativ till KY-utbildningar. Utbildningen skall utformas i samverkan mellan arbetslivet och utbildningsanordnare och prövas sedan för att komma i fråga för statsbidragsberättigande. Enligt regeringens bedömning i avsnitt 6.4 kan en utbildningsanordnare ställa upp ytterligare mål än de som anges i lag om kvalificerad yrkesutbildning.

En eftergymnasial yrkesutbildning som grundar sig på försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning skall enligt regeringens förslag vara en egen utbildningsform som avgränsas mot andra utbildningsformer. Ett syfte är att ge den tydlig identitet. De övergripande målen för den nya utbildningsformen skall bidra till en

sammanhållande identitet för eftergymnasial yrkesutbildning vid sidan av de utbildningar som genomförs inom högskolan.

En eftergymnasial yrkesutbildningsform med utgångspunkt i försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning bidrar enligt regeringens mening till att minska klyftorna och förbättra kommunikationen mellan utbildningsväsende och arbetsliv. Den har därmed gynnsamma effekter för arbetslivsanknytning av andra delar av utbildningssektorn och kan på så sätt förbättra förutsättningarna för kompetensutveckling både i arbetslivet och i utbildningsväsendet.

Enligt regeringens förslag skall en kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning bygga på de kunskaper de studerande får på ett nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan eller motsvarande. Utbildningen skall utgöra både en breddning och en fördjupning av den kunskapsbas som ges i gymnasieskolan.

Den föreslagna utbildningsformen skiljer sig från högskolans utbildningar på tre väsentliga punkter som motiverar att den bildar en egen utbildningsform. För det första bygger utbildningen i väsentlig mån på kunskap som genererats i produktionen av varor och tjänster och präglas av ett stort inslag av lärande i arbete (LIA). Anknytningen till vetenskap och forskning är sekundär och har formen av tillämpning av dess resultat i produktionen. För det andra bygger utbildningen på en grundläggande gymnasial yrkesutbildning. För det tredje utformas utbildningen i samspel med arbetslivet och med utgångspunkt i de lokala eller regionala arbetsmarknadsbehov som bedöms föreligga.

Utbildningens eftergymnasiala nivå markeras sålunda dels genom innehållets karaktär, dels genom behörighetskrav, dels genom att arbetssätt och verksamhetsformer ställer högre krav på de studerandes självständighet, mognad och ansvarstagande för sitt eget lärande än vad som är vanligt i gymnasieskolan.

Utbildningen skall enligt regeringens förslag ge sådana fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag utföra kvalificerade uppgifter i ett modernt organiserat arbetsliv. Den skall vidare präglas av såväl teoretiskt djup som en stark arbetslivsanknytning samt utvecklas och bedrivs i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare. Den skall också bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval samt motverka social snedrekrytering.

Regeringen föreslår att den nya eftergymnasiala utbildningsformen skall benämnas *kvalificerad yrkesutbildning*. Namnet har under försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning blivit ett inarbetat och känt begrepp som det finns skäl att bevara när utbildningsformen blir reguljär. Namnet kvalificerad yrkesutbildning markerar ambitionen att utbildningarna skall kännetecknas av hög kvalitet och yrkesrelevans. Samtidigt associerar namnet även till en kompetensnivå som efterfrågas och krävs för många arbetsuppgifter på dagens arbetsmarknad.

6.1 Utbildningarnas inriktning och omfattning

Regeringens bedömning: Utbildningens inriktning och omfattning bör bestämmas utifrån bedömningar om den framtida efterfrågan i arbetslivet. Den normala utbildningstiden för en kvalificerad yrkesutbildning bör vara två års heltidsstudier eller deltidsstudier av motsvarande omfattning. Det bör finnas möjligheter att genomföra utbildningar som har en annan omfattning, dock motsvarande lägst ett års och högst tre års heltidsstudier efter prövning i varje enskilt fall.

Kommitténs överväganden och förslag: Det är svårt att åstadkomma en kvalificerad yrkesutbildning med lärande i arbete som ett kännetecknande och väsentligt inslag av god kvalitet under kortare tid än ett år.

Kommittén anser att kompetensbehovet i arbetslivet självfallet skall styra utbildningarnas längd, men ser en fördel i att utbildningarna inte blir för långa, eftersom de syftar till att fylla snabbt uppkommande behov på arbetsmarknaden. Dessutom är det enligt kommittén viktigt att det i utbildningsväsendet finns ett utbildningsalternativ för dem som vill skaffa sig en kvalificerad eftergymnasial utbildning, men som inte önskar studera under många år. Genom att erbjuda relativt korta yrkesinriktade utbildningar har man förutsättningar att rekrytera dem som inte ser de relativt långa högskoleutbildningarna som ett alternativ.

Det finns vidare en risk för att alltför långa KY tenderar att, både i omfattning och till innehåll, bli mer lika utbildningar som redan finns inom högskolan. För att undvika utbildningsmässiga dubbleringar bör de utbildningar som ges inom ramen för KY normalt vara kortare yrkesnära utbildningar som snabbt leder till arbete.

Inom områden där det inte finns några andra eftergymnasiala alternativ eller där branschen uttryckligen efterfrågar en mer omfattande utbildning bör dock längre utbildningar kunna komma i fråga.

Projektgruppens förslag: Utbildningsutbudet inom eftergymnasial yrkesutbildning skall huvudsakligen styras utifrån bedömningar om den framtida efterfrågan i arbetslivet.

Utbudet av utbildningar som kan komma i fråga för statsbidrag inom ramen för eftergymnasial yrkesutbildning utgörs främst av ett urval bland de ansökningar som inkommer till prövning. Genom ett sådant ansökningsförfarande erhålls efterfrågestyrning av utbildningsutbudet.

Statens ansvarstagande för eftergymnasial yrkesutbildning bör grunda sig på en urvalsprocess där efterfrågestyrning i kombination med nationellt fastställda kriterier skall garantera utbildningens relevans. Kriterierna bör spegla högt ställda kvalitetskrav och efterfrågestyrningen bör påvisa en klar förankring inom aktuellt arbetsliv.

Den normala utbildningstiden för en eftergymnasial yrkesutbildning skall vara två års heltidsstudier eller motsvarande. I enskilda fall skall det finnas möjlighet att genomföra utbildningar som har en annan

omfattning, dock motsvarande lägst ett års och högst tre års heltidsstudier.

Det är enligt projektgruppens uppfattning rimligt att det finns utrymme för olika långa utbildningar men att riktvärdet skall vara en längd som motsvarar två års heltidsstudier. Undantag skall kunna göras mot bakgrund av arbetslivets behov.

Remissinstanserna: *Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)* och *Industriförbundet* menar att det finns risk för att utbildningar inom smala områden utkonkurreras av de som för tillfället får många sökande. Det är angeläget att utbildningsbehovet tillgodoses även inom smala bransch- och yrkesområden. *SLU* anser att bedömningen av vilka KY som skall genomföras måste ske mot bakgrund av en samlad bedömning där efterfrågan definieras såväl av studenterna som av arbetslivet som helhet, och där anställningsbarhet är lika viktigt kriterium som sökandetryck. *Skolledarna* framhåller vikten av att den lokala och/eller regionala nivån ges stort inflytande över KY, samtidigt som det är viktigt att utbildningarna fastställs på nationell nivå. *SAF* och *Industriförbundet* anser att det är angeläget att branschvisa och regionala kompetensbehovsanalyser kommer till stånd och att en väl fungerande kompetensförsörjning fortlöpande får en styrande effekt över dimensionering och utveckling av KY.

Den övervägande delen av svaren delar kommitténs bedömning att utbildningen inte böra vara kortare än ett år. Många anser att den inte heller bör vara längre än två år.

Luleå tekniska universitet menar att utbildningens längd är en fråga om vad som dels är nödvändigt för yrket, dels hur stor del av samhällets utbildningsresurser som det är lämpligt att avsätta. *Länsstyrelsen i Norrbotten* betonar att utbildningens längd är av betydelse vid rekryteringen. De som vill utveckla kvalificerade yrkeskunskaper och som inte ser den traditionella högskolan som ett alternativ, får inte stötas bort därför att man uppfattar utbildningstiden som alltför lång. Det är också centralt att utbildningens längd är i överensstämmelse med arbetsmarknadens krav och de tilltänkta arbetsuppgifterna.

Skälen för regeringens bedömning: Utbildning som genomförs i dag måste även ha ett värde i framtiden. Att utbilda enbart med hänsyn till den dagsaktuella arbetsmarknadens behov är varken rationellt eller effektivt. Bedömningar av de framtida behoven måste därför ständigt ligga till grund för prioritering och planering av utbildningsinsatser. En direkt indikation på arbetslivets efterfrågan får man genom de ansökningar som tas upp till prövning, eftersom det förutsätts att arbetslivet aktivt medverkar vid utformningen av utbildningen och ansökningen. Ansökningarna speglar såväl den inriktning som efterfrågas som den omfattning som krävs för att utbildningen skall leda fram till nödvändig kompetens.

Vilka utbildningar som skall komma i fråga inom kvalificerad yrkesutbildning bör avgöras genom en urvalsprocess där efterfrågestyrning i kombination med nationellt fastställda kriterier garanterar utbildningens relevans. Högt ställda kvalitetskrav, bred förankring i arbetslivet och en balans mellan lokala, regionala och

nationella intressen och behov krävs för att balansera ett alltför ensidigt och företagsspecifikt utbildningsutbud.

Som underlag för beslut om statsbidrag bör utöver själva ansökan finnas prognoser och bedömningar av aktuella och framtida arbetsmarknadsbehov på lokal, regional och nationell nivå. Därutöver bör den i det följande föreslagna myndigheten väga in behovet av smala utbildningar inom specifika branscher eller områden. Det kan vara utbildningar som inte omfattas av en direkt efterfrågan på lokal eller regional nivå, men som ändå kan tillskrivas ett värde i ett vidare regionalt eller nationellt perspektiv.

Även om arbetslivets egna bedömningar bör utgöra en viktig grund för ställningstagande om statsbidrag för att anordna kvalificerad yrkesutbildning, bör det även finnas utrymme för att styra resurserna i takt med politiska bedömningar och prioriteringar samt förändringar på arbetsmarknaden. En sådan styrning kan balansera en ensidig anpassning till efterfrågan inom vissa sektorer och ge möjlighet att bredda utbildningsutbudet när behov uppstår såväl inom offentlig som privat sektor. Det är också önskvärt att utbildningar avvecklas när behov inte längre finns. När det gäller dimensioneringen av den kvalificerade yrkesutbildningen är denna avhängig arbetslivet och dess möjligheter att tillhandahålla platser för arbetsplatsförlagd utbildning men även intresset hos de studerande för denna typ av studier.

Såväl studerande som kommer direkt från gymnasieskolan som de med en tids arbetslivsdeltagande och yrkeserfarenhet kan komma i fråga för den föreslagna utbildningsformen. I perspektivet av ett livslångt lärande där olika utbildningar varvas med verksamhet i arbetslivet är möjligheterna begränsade för många människor att under en längre sammanhållen tid utbilda sig för att sedan återkomma till yrkesverksamhet. Regeringen bedömer att ett riktvärde för utbildningarnas längd bör vara två år men att utgångspunkten i varje enskilt fall skall vara arbetsmarknadens efterfrågan och behov. Därför bör det vara möjligt att genomföra utbildningar som är både kortare och längre än två år, dock motsvarande lägst ett års och högst tre års heltidsstudier.

Det är viktigt att ta hänsyn till att möjligheterna för människor att delta i studier varierar. I vissa livssituationer kan utbildningens längd vara en avgörande faktor vid valet mellan studier eller annan sysselsättning. Långa utbildningar kan motverka en bred social rekrytering och försvåra för yrkesverksamma att delta i utbildning.

I december 2000 har Landsorganisationen i Sverige, Svenska Arbetsgivareföreningen och Tjänstemännens Centralorganisation inkommit med en gemensam skrivelse till Utbildningsdepartementet (dnr U2000/4888/V). I skrivelsen påtalas ett behov av en flexibel finansiering där det finns möjlighet att genomföra KY-utbildning som finansieras med t.ex. arbetsmarknads-, strukturfonds- eller andra medel. Regeringen avser att uppdra åt den i avsnitt 8.1 föreslagna myndigheten att utreda och lägga fram förslag om hur uppdragsutbildning skall kunna genomföras.

Regeringens bedömning: Utbildningen bör ges formen av lärande i arbete på en arbetsplats under cirka en tredjedel av utbildningstiden.

Kommitténs överväganden och förslag: Det skall finnas kursplaner för LIA på samma sätt som för de teoretiska kurserna. LIA föreslås omfatta ett intervall på 25-35 procent av den totala utbildningstiden. Kommittén anser inte att omfattningen av LIA bör öka tidsmässigt i någon större utsträckning eftersom utrymmet för övriga utbildningsinslag blir begränsat. Det är viktigt att de teoretiska inslagen har en omfattning och kvalitet som säkerställer också en teoretisk kunskapsbas såväl för den enskildes förmåga i det aktuella yrket som för den fortsatta yrkesmässiga och personliga utvecklingen. Däremot kan det vara lämpligt att öppna för möjligheten att ha ett intervall som också medger något kortare tid. Kommittén anser vidare att utbildningstiden i det närmaste undantagslöst skall innefatta minst två block med LIA för att möjliggöra reflektion, återföring och inhämtandet av ny kunskap som kan användas i en efterföljande LIA-period. En kortare period bör normalt ligga tidigare i utbildningen och den sista perioden bör inte förläggas till de sista veckorna i utbildningen. Längden på varje LIA-period bör avgöras i varje enskilt fall. LIA bör förläggas på minst två olika arbetsplatser. LIA kan skolförläggas i undantagsfall.

En problembaserad inlärningsmodell är mycket lämplig inom den kvalificerade yrkesutbildningen. En sådan uppläggning bidrar också till att utveckla det egna ansvarstagandet i såväl pågående utbildning som kommande verksamhet i arbetslivet.

Projektgruppens förslag: Projektgruppen instämmer med kommittén när det gäller omfattningen av lärande i arbete som bör vara ett spann mellan 25 och 35 procent. Det finns emellertid anledning att överväga undantag beroende på vad som är ändamålsenligt för utbildningen. Prövningen får inte bli statisk.

Remissinstanserna: Bland de remissinstanser som yttrat sig över LIA råder enighet om att det är en nödvändig del i den kvalificerade yrkesutbildningen och att LIA skall ha en betydande omfattning. Många instämmer i kommitténs förslag att LIA bör utgöra 25-35 procent av hela utbildningen, att LIA skall innefatta minst två block och vara förlagd till minst två arbetsplatser samt att LIA i princip inte skall få förläggas till skolan.

Riksförbundet för kommunal och statlig vuxenutbildning ser intervallet som ett riktvärde, som i speciella fall kan under- eller överskridas.

Länsstyrelsen i Gävleborg menar att det bör vara ett strävansmål att LIA omfattar minst två block. En i övrigt bra utbildning bör inte avslås om bara en arbetsplatsförlagd utbildningsdel ingår. *Norrköpings kommun* anser att de lokala anordnarna bör ha stor frihet när det gäller antalet arbetsplatser för varje studerande. *Metallindustriarbetarförbundet* anser att LIA-arbetsplatsen måste granskas ur lärandesynpunkt.

En problembaserad inlärningsmodell är särskilt lämplig för KY, anser *Ungdomsstyrelsen*, *Blekinge tekniska högskola* (namnbyte från *Högskolan i Karlskrona/Ronneby den 12 oktober 2000*), *landstingen i*

Karlskoga och Köpings kommuner anser att det inte finns anledning att föreskriva någon särskild inlärningsmodell för KY. Lernia AB menar att flexibelt lärande innebär att lärstilen anpassas efter ämnesinnehåll och elevernas individuella förutsättningar.

Skälen för regeringens bedömning: Lärande i arbete (LIA) har utvecklats till att vara det utbildningsmoment där kunskaper som bara återfinns i arbetslivet kan förvärfvas av den studerande. LIA-perioden skall ge den unika förståelse- och förtrogenhetskunskap som bara kan inhämtas i en lärsituation som är förlagd till en arbetsplats. Som tidigare beskrivits (kap. 5) innebär LIA att den studerande under handledning på en arbetsplats skall tillgodogöra sig ny kunskap samt öva och utveckla sin förmåga att tillämpa och omsätta sina kunskaper i en verklig arbetslivssituation. LIA-perioderna utgör således fortsatt utbildning lokaliserad till arbetslivet.

Den traditionella kunskapssynen har ofta delat upp kunskap som praktisk eller teoretisk. Detta synsätt är inte relevant för en modern kvalificerad yrkesutbildning. Kunskap kan indelas i olika former, såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. De olika formerna har inget hierarkiskt samband men är förutsättningar för och samspelar med varandra. Kortfattat kan formerna definieras enligt följande. Fakta är kunskap som information, förståelse är kunskap som meningsskapande, färdighet är kunskap som utförande och förtrogenhet är kunskap som erfarenhet. Tyngdpunkten av den ena eller andra formen kan förskjutas i olika utbildningssituationer. Förståelse är den kunskapsform där en nära samverkan mellan skola och arbetsplats kan ge ömsesidigt förstärkande effekter. Förtrogenhetskunskap är den form där lärande i arbete bör ha sin tyngdpunkt. Det är förmågan att använda kunskapen i olika situationer, att utveckla ett förhållningssätt till andra människor, att kunna kommunicera internt inom arbetsplatsen men även med externa kontakter som är det viktiga att tillägna sig.

Den skolförlagda undervisningen och den arbetsplatsförlagda utbildningen måste ha ett tydligt samband för att bli meningsfulla. Avgörande är att kvaliteten i LIA upprätthålls. Berörda, dvs. utbildningsledning, studerande och LIA-företag bör enligt regeringens mening se till att de skol- och arbetsplatsförlagda momenten verkligen ges ett innehåll som är integrerat och ansluter till de mål och syften som satts upp för utbildningen. Detta säkerställs om det finns kursplaner för LIA på samma sätt som för de övriga kursmomenten.

LIA bör ges en omfattning motsvarande 25-35 procent av den sammanlagda utbildningstiden med hänsyn tagen till de speciella förutsättningar som råder för varje enskild utbildning. Regeringen bedömer att en LIA-period som motsvarar en fjärdedel av den totala utbildningstiden är en lägsta gräns för att utbildningen skall präglas av en stark koppling till arbetslivet. Dessutom måste erforderlig tid finnas för att kunna förvärva den förståelse- och förtrogenhetskunskap som är ett av utbildningsformens viktigaste kännetecken. Den övre gränsen är satt med hänsyn till att utbildningen också skall präglas av ett teoretiskt djup. Regeringen bedömer i likhet med kommittén att de teoretiska inslagen

bör ha en omfattning och kvalitet som garanterar en tillräcklig ämne-teoretisk kunskapsbas.

Det bör vidare enligt regeringens uppfattning eftersträvas att LIA förläggas till minst två arbetsplatser och i två block där så är möjligt. Detta måste emellertid vara avpassat till utbildningens totala längd. För en utbildning om 40 veckors heltidsstudier skulle ett krav på två block av LIA kunna innebära t.ex. att vardera block endast omfattar fem veckor. En sådan kort tid medger inte ett inhämtande av förståelse- och förtrogenhetskunskap.

Regeringen anser att den närmare utformningen av LIA är en uppgift för ansvarig utbildningsanordnare och bör behandlas i samband med beslut om statsbidrag för att anordna en kvalificerad yrkesutbildning och i det fortsatta utvecklingsarbetet.

De studerande utbildas för att kunna verka på arbetsplatser som är eller utvecklas till lärande organisationer och de skall själva kunna bidra till denna utveckling. Regeringen gör bedömningen att en problembaserad inlärningsmodell ofta är mycket lämplig inom en utbildning där den studerande förväntas ta ett stort eget ansvar för sitt lärande. Härigenom grundläggs den studerandes förmåga att söka kunskap för att lösa problem i samverkan med andra och genom att utnyttja olika kompetenser och kunskapskällor. En sådan uppläggningsbidrar också till att utveckla det egna ansvarstagandet såväl i pågående utbildning som i kommande verksamheter i arbetslivet.

Ett sådant arbetssätt medverkar också till att överbrygga de skillnader i fråga om utbildningsbakgrund, ålder och yrkeserfarenhet, som kan råda mellan de studerande. I försöksverksamheten har de olika utbildningarna rekryterat studerande från åldern 19 år och uppåt. Omkring hälften är 25 år eller äldre. Det är viktigt att de studerande bemöts utifrån dessa förutsättningar. Pedagogik och kursuppläggnings måste anpassas och bedrivs så att de studerande ges ett tydligt ansvar för sitt lärande, får ett stort inflytande över arbetet och så att deras medverkan i kvalitetsarbetet säkerställs. Valet av pedagogisk modell blir slutligen en fråga för utbildningsanordnare, berörd personal och de studerande.

6.3 Behörighet och urval

Regeringens bedömning: För tillträde till kvalificerad yrkesutbildning bör gälla att sökanden uppfyller motsvarande krav på grundläggande behörighet som gäller för grundläggande högskoleutbildning. Utbildningsanordnaren bör kunna ställa upp särskilda behörighetskrav, om det finns särskilda skäl.

Det bör finnas möjligheter för en utbildningsanordnare att besluta om undantag från kraven på behörighet, om den sökande kan antas tillgodogöra sig utbildningen trots att han eller hon inte uppfyller samtliga behörighetskrav.

Urvalsbestämmelser bör utformas så att olika modeller kan användas vid antagning beroende på utbildningens inriktning.

Kommitténs överväganden och förslag: I huvudsak måste innehållet i varje KY definieras i förhållande till arbetslivets behov, men enligt kommitténs mening får det inte innebära att utbildningar på vilka nivåer som helst skall kunna inrymmas inom KY. Detta markeras också av kravet på minst grundläggande behörighet för inträde.

I kommitténs förslag till förordning föreslås bestämmelser om urval som överensstämmer med de bestämmelser som gäller för försöksverksamheten. De urvalsgrunder som föreslås är betyg, särskilt prov, tidigare utbildning och yrkeserfarenhet.

Projektgruppens förslag: För tillträde till eftergymnasial yrkesutbildning skall gälla att sökanden uppfyller kraven för grundläggande behörighet till högskolan eller har förvärvat motsvarande kunskaper. Särskilda behörighetskrav utöver den grundläggande behörigheten skall undvikas. Det skall finnas nationellt giltiga bestämmelser om hur urval av behöriga sökande till eftergymnasial yrkesutbildning skall ske. Dessa skall utformas så att olika urvalsmodeller kan användas vid antagning.

Remissinstanserna: *Högskoleverket* ser risken att undervisningsgrupperna blir alltför heterogena om behörighetsvillkoren blir alltför generösa. Verket förordar att kravet för grundläggande behörighet till KY skall vara lägst betyget Godkänd i Svenska B, Engelska A och Matematik A. Även krav på lägst betyget Godkänd i Samhällskunskap A bör övervägas. Det bör finnas möjlighet att kräva kunskaper från ett visst program eller område som behörighetskrav.

Länsstyrelsen i Norrbotten anser att det är angeläget att en nedre behörighetsgräns klart definieras, även om det är viktigt att inte på grund av för höga behörighetskrav utestänga vissa studerandegrupper. *Falu kommun* anser att behörighetskrav som utestänger de som gått yrkesinriktade gymnasieprogram bör undvikas.

Riksförbundet för kommunal och statlig vuxenutbildning önskar att regler om antagning utformas så att de verkligen ger möjlighet för människor med mer arbetslivserfarenhet än formella betyg att delta i utbildning.

Statens skolverk delar inte uppfattningen att varje utbildningsanordnare fritt skall få avgöra urvalsgrunder och urvalsprocess för enskilda KY. Processen kring ansökan och urval bör utgå från ett i grunden gemensamt och för den sökande känt förfaringssätt. *Högskoleverket* har inget att invända mot att utbildningsanordnarna ges förhållandevis stor frihet beträffande urvalsgrunder. Även högskoleprovet bör enligt verket kunna användas. Verket framhåller också vikten av att urvalsgrunder och urvalsmetoder noga beskrivs och motiveras i informationsmaterialet. *Integrationsverket* framhåller att KY fyller ut ett tomrum för personer med utländsk utbildning och yrkeserfarenhet och kan bli en viktig kompletterande utbildningsform.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt vad som har föreslagits i avsnitt 5 skall utbildningen bygga på de kunskaper som de studerande får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Enligt regeringen bör det därför ställas upp krav på grundläggande behörighet för kvalificerad yrkesutbildning. Kraven på behörighet bör överensstämma med vad som gäller för tillträde till

grundläggande högskoleutbildning (7 kap. 4 och 6 §§ högskoleförordningen, 1993:100). Grundläggande behörighet till kvalificerad yrkesutbildning bör sålunda den ha som

1. fått slutbetyg från ett nationellt eller specialutformat program i gymnasieskolan och har lägst betyget Godkänd på kurser som omfattar minst 90 procent av de gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt program,

2. fått slutbetyg från gymnasial vuxenutbildning eller fått samlat betygsdokument från gymnasial vuxenutbildning och har lägst betyget Godkänd på kurser som omfattar minst 90 procent av de gymnasiepoäng som krävs för ett slutbetyg,

3. har en svensk eller utländsk utbildning som motsvarar kraven i 1 eller 2,

4. genom någon annan verksamhet än utbildning har förvärvat kunskaper som motsvarar dem som utbildningar i 1 eller 2 ger, eller

5. är bosatt i Danmark, Finland, Island eller Norge och där är behörig till högre utbildning.

Grundläggande behörighet bör också den ha som fyller 25 år senast det kalenderår som utbildningen börjar, har arbetat sammanlagt under minst fyra år före det kalenderhalvår då utbildningen börjar eller på något annat sätt har förvärvat motsvarande erfarenhet, och har kunskaper i svenska och engelska som motsvarar ett fullföljt nationellt program i gymnasieskolan.

Genom bestämmelser om grundläggande behörighet som överensstämmer med vad som gäller för tillträde till grundläggande högskoleutbildning ges förutsättningar för en gemensam grund för eftergymnasial utbildning som skiljer den från den gymnasiala.

Den kvalificerade yrkesutbildningen bör till sin karaktär normalt vara sådan att nödvändiga förkunskaper kan uppnås inom ett program i gymnasieskolan. Den som efter avslutat gymnasieprogram eller motsvarande önskar fortsätta på vidare studier kan då göra det utan omfattande kompletteringar för att uppnå behörigheten. Utbildningsformen får därigenom hög tillgänglighet som främjar det livslånga lärandet. Det kan ge en bred rekrytering med tillvaratagande av kompetens och kort väg mellan utbildning och arbete.

Enligt regeringens mening kommer utbildningarna att ha en klar profil mot ett visst yrkesområde. För att hålla en kvalificerad nivå och hög kvalitet på undervisningen kan det enligt regeringens mening i särskilda fall finnas behov för utbildningsanordnaren av att ställa upp särskilda förkunskapskrav avseende karaktärsämnen inom ett yrkesområde. Andra krav som kan komma i fråga är yrkeserfarenhet med betydelse för utbildningens speciella inriktning eller det yrkesområde som utbildningen förbereder för. För utbildning som genomförs i form av fortbildning och utbildning inom områden som kräver individuell mognad och erfarenhet kan det också finnas skäl att ställa upp särskilda behörighetskrav.

Det är enligt regeringens mening viktigt att göra det möjligt för en utbildningsanordnare att besluta om undantag från kraven på behörighet om den sökande kan antas tillgodogöra sig den sökta utbildningen trots att han eller hon inte uppfyller behörighetskraven. Erhållna färdigheter, erfarenheter samt eventuellt annan utbildning som komplement bör

kunna värderas på ett generöst sätt. Individens förmåga att tillgodogöra sig aktuell utbildning kan därför i enskilda fall bli vägledande för möjligheterna att få tillträde till en kvalificerad yrkesutbildning.

Det bör ankomma på regeringen att meddela bestämmelser om urval till utbildningen. Urvalsgrunderna bör avse kriterier av vikt för den aktuella utbildningen såsom betyg, särskilda prov och yrkeserfarenhet. Särskilda meriter eller omständigheter av betydelse bör också beaktas. Urvalsgrunderna bör utformas på ett sådant sätt att utbildningsanordnare kan använda olika urvalsmodeller med hänsyn till utbildningens mål, inriktning och andra särskilda förutsättningar.

6.4 Examen, examination och betyg

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela föreskrifter om antagning till utbildningen och om vilka examina som får avläggas. Utbildningsanordnaren skall få utfärda utbildningsbevis och examensbevis enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Regeringens bedömning: En kvalificerad yrkesexamen bör definieras genom nationella mål och dokumenteras i examensbevis där innehåll, omfattning och inriktning ingår. Därutöver kan respektive utbildningsanordnarens mål enligt utbildningsplanen anges. Utbildningens omfattning bör uttryckas i KY-poäng, där en veckas heltidsstudier motsvarar en KY-poäng. Det bör inrättas en särskild examen för kvalificerad yrkesutbildning som benämns *Kvalificerad yrkesexamen*. Det bör ankomma på ansvarig utbildningsanordnare att utfärda examina.

Kommitténs överväganden och förslag: För att öka tydligheten bör begreppet poäng förtydligas så att man i bestämmelser och annat konsekvent använder uttrycket ”KY-poäng”. För tillgodoräknande i högskolan föreslås att samma regler tillämpas som i fråga om tillgodoräknande av annan utbildning.

Projektgruppens förslag: Examen skall definieras genom nationella mål. En examen dokumenteras med examensbevis där mål, innehåll, omfattning och inriktning ingår. Även för den eftergymnasiala yrkesutbildningen skall det finnas ett poängsystem där en veckas heltidsstudier motsvarar en poäng. Det skall införas ett standardiserat betygssystem. Det skall finnas möjligheter att tillgodoräkna eftergymnasial yrkesutbildning vid övergång till studier i högskolan och tvärtom. TillgodoräknanDET skall avgöras av mottagande institution.

Remissinstanserna: Införandet av begreppet KY-poäng tillstyrks av de flesta, men det finns också remissvar där förslaget avstyrks.

Högskoleverket, Mitthögskolan, Växjö universitet, Länsstyrelserna i Blekinge och Norrbotten, Lärarförbundet, Sveriges Förenade Studentkårer m.fl. tillstyrker att beteckningen KY-poäng införs. Det påpekas att det är viktigt att man konsekvent använder uttrycket KY-

poäng. *Stockholms Handelskammare* instämmer i att KY-poäng får ett eget värde och att man bör komma bort från jämförelser med högskolan.

Göteborgs universitet menar att en situation med KY-poäng som är förvillande lika högskolepoäng bör undvikas.

Vikten av en korrekt information om KY, som klargör relationen till högskolan och vilka förväntningar den studerande kan ha på tillgodoräknande och behörighet för vidare studier betonas i flera svar.

Göteborgs universitet och *Luleå tekniska universitet* anser att den rätt till tillgodoräknande av tidigare kunskaper som studenter inom högskolan har genom högskoleförordningen (1993:100) är tillräcklig för att tillgodose KY-studerandes behov. Högskolorna behöver förbättra tillämpningen av förordningen.

Flera instanser efterlyser system för validering av kunskaper och meritvärdering för övergång till och från andra utbildningar. Det behövs ett väl fungerande system för validering av inhämtade kunskaper för att underlätta övergångar till och från högskolornas utbildning i såväl nationellt som internationellt perspektiv. Det gäller både övergång från KY till högskolan och omvänt.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Det är viktigt att den kvalificerade yrkesutbildningen får en examen som kan legitimera utbildningsformen och bidrar till en sammanhållande identitet. Eftersom examen skall dokumentera uppnådda kursfordringar i en ny utbildningsform, är det angeläget att skapa en examensbenämning som speglar särarterna hos den föreslagna kvalificerade yrkesutbildningen. En examensbenämning som kan associeras till andra utbildningsformer bör därför undvikas. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall enligt förslaget få meddela föreskrifter om vilka examina som får avläggas. Enligt regeringens bedömning bör utbildningen leda fram till en examen som benämns *Kvalificerad yrkesexamen*. Vidare skall regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela föreskrifter om antagning till utbildningen. Härigenom kan utbildningsanordnaren anförtros denna uppgift.

En kvalificerad yrkesexamen bör utformas utifrån nationella mål som definierar utbildningen nationellt och internationellt. Genom att fastställa de nationella målen för kvalificerad yrkesutbildning når man de övergripande ambitioner för utbildningsformen som ger utrymme för lokal och regional nivå att anpassa utbildningarna efter de behov som finns.

Examensbevis bör utfärdas vid fullföljd utbildning med godkänt resultat, oavsett utbildningens längd. I de fall då en studerande inte fullföljer en hel utbildning till examen bör det finnas möjlighet att få ett utbildningsbevis eller kursdokumentation som beskriver uppnådda resultat. Enligt regeringens förslag skall därför utbildningsanordnaren få utfärda utbildnings- och examensbevis enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

En kvalificerad yrkesexamen bör uppnås efter fullgjorda kursfordringar om 40–120 KY-poäng. Målen anges i 4 § i lagen om kvalificerad yrkesutbildning och därutöver bör gälla de mål som respektive

utbildningsanordnare anger i sin utbildningsplan. I examensbeviset bör examens huvudsakliga inriktning anges.

Formerna för kunskapskontroll varierar i försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning. Utbildningsanordnaren bör kunna välja om en två eller tregradig betygskala skall användas. Betygen bör alltså vara Icke godkänd och Godkänd alternativt Icke godkänd, Godkänd och Väl godkänd.

Regeringen anser att det är viktigt att ett poängsystem för den kvalificerade yrkesutbildningen får ett eget värde som kan bedömas i ett eget sammanhang. För den föreslagna utbildningsformen bör en veckas heltidsstudier motsvaras av en poäng men benämnas på ett sådant sätt att poängen inte förväxlas med högskolepoäng. Poängen bör därför benämnas KY-poäng.

Eventuellt tillgodoräknande av studier inom kvalificerad yrkesutbildning vid övergång till högskolestudier bör prövas enligt gällande regelverk. Såväl tillgodoräknande av grundläggande högskoleutbildning inom högskolan som tillgodoräknande i högskolan av annan utbildning regleras i högskoleförordningen (1993:100). Där anges i 6 kap. 13–14 §§ att högskolan skall pröva om en tidigare utbildning eller verksamhet kan godtas för tillgodoräknande. Det är viktigt att man inom den kvalificerade yrkesutbildningen på motsvarande sätt har möjlighet att tillgodoräkna kunskaper som tidigare förvärvats genom studier eller på annat sätt.

Prövning av tillgodoräknande ställer stora krav på dokumentationen av de kunskaper och färdigheter som de studerande har tillägnat sig. Möjligheterna för tillgodoräknande av kunskaper förvärvade inom kvalificerad yrkesutbildning bygger inte minst på det förtroende som har utvecklats mellan den aktuella utbildningen å ena sidan och högskolan och andra utbildningsformer å den andra. Mot denna bakgrund är det viktigt att det utvecklas former för en samverkan mellan varje anordnare av kvalificerad yrkesutbildning och en eller flera högskolor och de övriga utbildningsanordnare som kan vara berörda. Om ett förtroendefullt samarbete byggts upp finns det förutsättningar för att i förväg ge de studerande tydliga och hållbara besked när det gäller tillgodoräknande vid övergång till t.ex. högskolan. Även behovet av att kunna tillgodoräkna tidigare högskoleutbildning inom den kvalificerade yrkesutbildningen kräver ett sådant samarbete.

Liksom inom utbildningsväsendet i övrigt är det angeläget att den ansvarige utbildningsanordnaren inom kvalificerad yrkesutbildning beaktar möjligheter till validering av tidigare erhållna erfarenheter och kunskaper. I perspektivet av ett livslångt lärande blir validering och tillgodoräknande viktiga inslag för att undvika onödiga omvägar och repetition och i stället främja anpassning till individuella behov, ökad tillgänglighet och ett effektivt resursutnyttjande. Frågor om validering inom den kvalificerade yrkesutbildningen blir särskilt betydelsefulla med hänsyn till den nära kopplingen till arbetsliv och olika yrken. Eftersom den kvalificerade yrkesutbildningen är ett viktigt instrument för livslångt lärande är det angeläget att alternativa vägar för tillträde underlättas.

Regeringens bedömning: Utbildningar bör kunna ges på heltid och deltid samt utformas utifrån individernas och utbildningens särskilda förutsättningar. Utbildningar bör kunna genomföras fortlöpande och utan bindning till traditionell terminstid.

Kommitténs överväganden och förslag: Kommittén berör möjligheten att bedriva KY även på deltid. Genom att kombinera arbete med deltidsutbildning som t.ex. kan bedrivas på distans, kan man ytterligare förbättra möjligheterna till studier för den som har svårt att på heltid lämna sin arbetsplats. Det finns således anledning att bedriva KY även på deltid.

Projektgruppens förslag: Utbildningar skall kunna ges på heltid och deltid samt i form av distansutbildning. Utbildningsstarter skall kunna ske vid flera tillfällen under året och inte bara knutet till de traditionella terminsstarterna.

Remissinstanserna: Med något undantag tillstyrks överlag att KY skall kunna arrangeras på deltid. Synpunkter har också framförts angående möjlighet till distansstudier och att genomföra utbildningen i delar under en längre tid.

Glesbygdsverket framhåller att möjligheten till deltids- och distansutbildning inom KY är av stor betydelse för många mindre företag. *Högskolan i Borås* anser att KY på halvfart skulle ge studiemöjlighet för ett stort antal anställda, som inte kan vara borta från arbetet under två år. *Blekinge tekniska högskola* menar att möjligheten att bedriva KY på deltid gör att nya grupper kan använda sig av KY.

Lernia AB anser att deltidsutbildning måste läggas upp så att den totala utbildningstiden inte blir alltför omfattande. Modern teknik öppnar nya möjligheter och det bör vara möjligt att prova utbildningar med stora inslag av distansutbildning. Det skulle ge möjligheter för orter med ett något lägre deltagarantal att påbörja utbildningar.

Handikappombudsmannen framhåller att de mål som har ställts upp i propositionen Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79) skall fullföljas i det fortsatta arbete med att utveckla en ny eftergymnasial yrkesutbildning och att FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för människor med funktionshinder måste beaktas.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt regeringens bedömning bör utbildningar kunna genomföras fortlöpande och utan bindning till traditionell terminstid. Regeringen anser att det är viktigt att utbildningsformen präglas av hög tillgänglighet. För att stödja möjligheterna till ett livslångt lärande måste verksamhetsformerna i stor utsträckning anpassas till deltagarnas behov och förutsättningar. Utöver utbildning som bedrivs på helfart dagtid under traditionell terminstid i en särskild skollokal, bör det enligt regeringens bedömning finnas ett utbud av utbildningar där undervisningen kan ges på deltid, under kvällstid och helger, på distans med hjälp av ny teknik, löpande över året eller på andra sätt som de studerande efterfrågar.

Kompetensutveckling i arbetslivet är en förutsättning för konkurrenskraft och tillväxt. Utbildning ger tillgång till kunskap och kompetens som kan omsättas i produktionen av varor och tjänster. Utbildning ökar också individens förutsättningar att anpassa sig till ny teknik och nya organisationsformer. Dessutom skapas förutsättningar för en hög förmåga att ta till sig och utveckla innovationer från andra länder. Arbetslivets möjligheter är å andra sidan många gånger begränsade när det gäller att låta nyckelpersonal utbilda sig under en längre sammanhållen period. Svårigheterna blir uppenbara inte minst bland småföretagen som sällan kan utnyttja säsongsvariationer eller konjunkturcykler för att låta sin personal vidareutbilda sig.

Individens behov är också mångskiftande. Privat familjesituation eller ekonomiska förutsättningar men också geografisk hemort kan vara starkt avgörande för att kunna delta i en utbildning eller inte. Hög tillgänglighet blir därför ett viktigt argument för att motverka såväl social snedrekrytering som att endast boende i tätorter kan ta del av utbildning. Informationsteknik och utnyttjande av distansutbildning är värdefulla och självklara verktyg när utbildningar skall rekrytera nya grupper av studerande som inte har möjlighet att delta i utbildning av traditionell skolmodell.

Utbildning måste också finnas tillgänglig för den som har ett funktionshinder. Delaktighet och jämlikhet för funktionshindrade i samhället och arbetslivet förutsätter delaktighet och jämlikhet i alla former av utbildning. Det bör ankomma på de ansvariga utbildningsanordnarna inom den kvalificerade yrkesutbildningen att se till att studiemiljön så långt det är möjligt, görs tillgänglig för alla. Såväl lokaler som information och olika hjälpmedel bör i möjligaste mån utformas för att undanröja eventuella hinder för funktionshindrades deltagande i utbildningen. En annan viktig aspekt är bemötandet av studerande med funktionshinder. För att förbättra undervisningsmiljön och kunskaperna hos utbildningsanordnarens personal krävs insatser för fortbildning och information rörande funktionshindrades situation. I propositionen Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken (prop. 1999/2000:79) har regeringen anvisat medel för en flerårig kompetensutveckling för personal inom olika samhällsområden kring frågor som rör bemötande av personer som har funktionshinder. Statens institut för särskilt utbildningsstöd har fått ett särskilt ansvar för genomförande av denna kompetensutveckling och har för ändamålet fått tolv miljoner kronor fr.o.m. budgetåret 2001.

6.6 Lärare och handledare

Regeringens förslag: Lärare och handledare skall genom utbildning eller erfarenhet ha kompetens för den undervisning som de skall bedriva.

Kommitténs överväganden och förslag: Kommittén föreslår en bestämmelse i förordningen om kvalificerad yrkesutbildning som överensstämmer med den bestämmelse som tillämpas i

försöksverksamheten: Lärarna i kvalificerad yrkesutbildning skall ha den teoretiska utbildning och den erfarenhet från arbetslivet som behövs för att säkerställa hög kvalitet i utbildningen.

Projektgruppens förslag: I projektgruppens förslag till lag om eftergymnasial yrkesutbildning finns en bestämmelse som innebär att det i utbildningen skall användas lärare som har kompetens för den undervisning de skall bedriva.

Remissinstanserna: Lärar- och handledarfunktioner och utbildningsfrågor tas upp i några svar. *Västra Götalandsregionen* anser att varje elev skall ha en personlig handledare på företaget som stödjer, hjälper till rätta på arbetsplatsen och är behjälplig vid kunskapsinhämtandet. Handledaren skall ha en helhetssyn på utbildningen och kunna anpassa uppläggnings till utbildningens krav. *Tjänstemännens centralorganisation (TCO)* framhåller att KY för sin uppbyggnad behöver en genomtänkt utbildning av den personal som skall ingå i verksamheten. Vid en permanentning av KY är det nödvändigt att regeringen överväger en förstärkning av lärarutbildningen. *Nässjö kommun* anser att en lärarutbildning behövs som ger struktur och sammanhang samt didaktisk konsekvens åt kravet på yrkesrelevans i utbildningen. Staten skulle kunna stimulera ett pedagogiskt utvecklingsarbete inom ett didaktiskt område som är relativt oprövat i Sverige. *Metall* anser att man, för att ta vara på det gynnsamma och unika lärandet på arbetsplatser, bör ge yrkesutövare med intresse att förmedla yrkeskunskande möjlighet att som yrkespedagoger kombinera sitt dagliga yrkesarbete med att lära andra.

Skälen för regeringens förslag: Rätt kompetens hos de som undervisar i en utbildning är en nyckelfaktor för att uppnå hög kvalitet i den kvalificerade yrkesutbildningen. Detta gäller såväl för lärare i de skolförlagda momenten som för handledare under den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen, LIA. Lärarens och handledarens pedagogiska förmåga samt kunskaper och erfarenheter från aktuellt yrkesområde är av avgörande betydelse för de studerandes möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen. Under försöksverksamheten har det varit ett krav att utbildningsplanen skall innehålla en redovisning av kraven på lärarnas och handledarnas kompetens. Det kan avse t.ex. formella krav, krav på yrkesteknisk kompetens och erfarenhet eller krav på pedagogisk utbildning eller visad pedagogisk skicklighet. Lärare och handledare inom den föreslagna utbildningsformen skall enligt regeringens förslag ha kompetens för den undervisning som de skall bedriva. Sådan kompetens kan ha förvärvats genom utbildning eller erfarenhet.

Krav på lärarutbildning för att få undervisa inom den föreslagna utbildningsformen kan försvåra möjligheterna att ta tillvara den kunskap och kompetens som finns tillgänglig bland berörda aktörer. I den föreslagna utbildningsformen skall därför även icke-formella meriter värderas och bedömas när det gäller kraven på lärare och handledare. Det är viktigt att utnyttja lärare med erfarenhet från olika delar av utbildningsväsendet och arbetslivet för att ge utbildningarna avsedd kvalitet och relevans. Den kvalificerade yrkesutbildningen kommer att bestå av utbildningsmoment med inslag från såväl arbetsliv och högskola som annan utbildning. Kurser vars ämnesinnehåll motsvarar

högskolekurser skall genomföras av lärare som är behöriga att ge sådan undervisning i högskolan. Detta gör en samverkan med högskolan betydelsefull för att få rätt lärarkompetens för sådana moment. Utbildningsmoment från annan utbildning bör förmedlas av därtill kompetent personal.

Utbildningsmomenten under LIA bör enligt regeringens mening handledas av personal från arbetslivet med nödvändig kompetens från aktuellt och relevant yrkesområde. Det bör också ligga i utbildningsanordnarnas intresse att med omsorg välja LIA-arbetsplatser utifrån deras kapacitet när det gäller handledning under LIA-perioden. Det är viktigt att undvika att LIA omvandlas till en vanlig praktikperiod t.ex. till följd av kraftig belastning på verksamheten i övrigt. Handledning under LIA-perioden har en viktig roll när det gäller att bidra till att kursplanemålen under LIA-perioden uppnås och fullföljs. Handledning kan därför inte ges formen av enbart ett kontaktmannaskap utan skall aktivt medverka och stödja under den arbetsplatsförlagda utbildningsdelen. Handledare måste ha en helhetssyn på utbildningen och vara väl insatta i utbildningsmålen. Det är därför angeläget att ansvarig utbildningsanordnare har en väl utvecklad kommunikation med de arbetsplatser som genomför LIA. Därtill bör handledare ha nödvändiga pedagogiska färdigheter.

För att upprätthålla och höja nivån på lärarnas och handledarnas pedagogiska förmåga bör den ansvarige utbildningsanordnaren inom ramen för anvisade medel vid behov genomföra lärar- och handledarfortbildning

6.7 Studerandefrågor

Regeringens förslag: Studerande skall ha rätt att utöva inflytande över kvalificerad yrkesutbildning. En särskild överklagandenämnd skall svara för prövning av överklagande av vissa beslut inom den kvalificerade yrkesutbildningens område. Studerande skall kunna avskiljas från utbildning. Regeringen skall få meddela föreskrifter om avskiljande under vissa förutsättningar. En särskild nämnd skall pröva frågor om avskiljande.

Regeringens bedömning: Överklagandenämnden för högskolan bör pröva överklaganden av vissa beslut som berör de studerande i den nya utbildningsformen. Föreskrifter om avskiljande bör gälla för enbart utbildningar som anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner och landsting. Högskolans avskiljandenämnd bör pröva frågor om avskiljande inom den kvalificerade yrkesutbildningen. Studiemedel bör kunna lämnas till studerande i kvalificerad yrkesutbildning. Utbildningen bör vara avgiftsfri för de studerande. De studerande bör ges ett personskadeskydd som i huvudsak motsvarar det som gäller för studerande i högskolan.

Kommitténs överväganden och förslag: De studerande skall ha goda möjligheter att framföra sina synpunkter både i fråga om utbildningarnas uppläggning och det dagliga arbetet. För att nå goda utbildningsresultat

är det också viktigt att de studerande är reellt involverade i kvalitetsarbetet. Eftersom inläringen bygger på ett stort eget ansvar från de studerande är det inte möjligt att upprätthålla en sådan pedagogisk metod utan att de studerande har stort inflytande på utbildningen.

I förslag till förordning för kvalificerad yrkesutbildning finns en bestämmelse som gäller överklagande av beslut av ansvarig utbildningsanordnare som helt överensstämmer med den som finns för försöksverksamheten: Beslut av den ansvariga utbildningsanordnaren om avslag på en studerandes begäran att få examensbevis eller utbildningsbevis får överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.

Projektgruppens förslag: Rättssäkerhet för studerande i eftergymnasial yrkesutbildning skall garanteras genom bestämmelser i författningstext. Överklagandenämnden för högskolan skall vara instans för överklagande av vissa beslut inom eftergymnasial yrkesutbildning. Studentinflytande och representation i olika beslutsorgan skall garanteras. Frågor om avskiljande från utbildning skall regleras i författningstext. De studerandes möjligheter avseende personskadeskydd, studievägledning, särskilt stöd till funktionshindrade och övriga studiesociala frågor bör ses över.

Projektgruppen bedömer att principen om avgiftsfri utbildning bör gälla eftergymnasial yrkesutbildning precis som för högskoleutbildning. Det är viktigt att ge alla samma ekonomiska förutsättningar att delta i den nya eftergymnasiala yrkesutbildningen. Genom avgiftsfrihet kan rekryteringsbasen breddas samtidigt som social snedrekrytering kan motverkas.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser betonar att de studerande skall vara representerande i ledningsgrupperna. Det poängteras att de studerande skall ha verkligt inflytande över sin utbildning. Högskolorna tycker sammantaget att KY-studerande skall ha samma rättigheter och skyldigheter som högskolestuderande. *Högskoleverket* förutsätter att möjligheten skall föreligga att till Överklagandenämnden överklaga beslut om avslag på begäran om att få examensbevis eller utbildningsbevis. Möjlighet bör föreligga för den som söker en KY att överklaga beslut om att sökande inte uppfyller kraven för behörighet. Överklagandemyndigheten måste vara fristående från KY-styrelsen. Överklagandenämnden för högskolan kan vara ett alternativ, men också andra möjligheter kan övervägas. Rättssäkerheten för KY-studerande bör garanteras och regleras i samma omfattning och i samma former som för studenter i högskolan. Verket understryker vikten av att de studerandes rättigheter iakttas även under LIA-perioderna. Viktiga aspekter är t.ex. försäkringsskydd och skydd mot kränkande särbehandling beroende på kön.

Stockholms läns landsting anser att ansvarsfördelningen mellan skola och arbetsplats måste klarläggas under LIA. Det gäller framför allt arbetsmiljö- och skyddsfrågor.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Studerandeflytande förverkligas först då de studerande har möjlighet att verka aktivt både individuellt och samlat i frågor som rör utbildning och undervisning eller mera övergripande principiella frågor. Studeranderepresentation i olika organ är viktigt för att stärka och

möjliggöra verkligt inflytande men inte tillräcklig. Det är nödvändigt att utbildningsanordnarna också uppmuntrar de studerande att engagera sig.

Staten tar på sig ett ansvar varje gång en utbildning blir godkänd och finansieras med statsbidrag. Därför är det självklart att studerande i den nya utbildningsformen skall omfattas av bestämmelser som syftar till rättssäkerhet och verkligt inflytande. Regeringen föreslår därför att de studerande skall ha rätt att utöva inflytande över kvalificerad yrkesutbildning. De studerande bör vara representerade i de beslutsfattande och rådgivande organ som kan bli aktuella i den organisation som utformas för den nya kvalificerade yrkesutbildningen. Det gäller på såväl nationell som regional eller lokal nivå.

Enligt regeringens förslag skall en särskild överklagandenämnd svara för prövning av överklagande av vissa beslut inom den kvalificerade yrkesutbildningens område. Enligt regeringens bedömning bör Överklagandenämnden för högskolan vara den instans som hanterar vissa beslut som berör de studerande. Det bör gälla beslut om behörighet vid antagning eller utfärdande av examensbevis. Nämndens beslut med anledning av ett överklagande dit får enligt den föreslagna lagen inte överklagas.

Regeringen har tidigare i avsnitt 6.2 anfört att ett problem- eller projektbaserat lärande ofta är mycket lämpligt inom en utbildning där den studerande förväntas ta ett stort eget ansvar för sitt lärande. Det ställer höga krav på de studerande och deras förmåga att arbeta självständigt och i grupp. Deltagande i utbildning är en investering i tid och pengar för den enskilde som kräver en stabil utbildningssituation. Mot denna bakgrund är det viktigt att det finns bestämmelser om avskiljande som kan tillämpas i förekommande fall. Det skall därför enligt regeringens förslag vara möjligt att avskilja studerande från utbildningen under samma förutsättningar som gäller studerande vid universitet och högskolor (4 kap. 6 § högskolelagen, 1992:1434). Enligt förslaget skall regeringen få meddela föreskrifter om att en studerande tills vidare skall avskiljas från utbildningen i fall då den studerande lider av psykisk störning, missbrukar alkohol eller narkotika, eller har gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Som ytterligare förutsättning för ett avskiljande skall gälla att det, till följd av något av ovan angivet förhållande, bedöms föreligga en påtaglig risk att den studerande kan komma att skada annan person eller värdefull egendom under utbildningen. Nämndens beslut får enligt förslagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den studerande och utbildningsanordnaren. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Ett beslut om avskiljande skall, om den som avskiljts begär det, kunna omprövas efter två år.

Regeringen bedömer att Högskolans avskiljandenämnd bör vara den instans som prövar frågor om avskiljande inom den kvalificerade yrkesutbildningen. I likhet med vad som gäller för studerande hos bl.a. enskilda utbildningsanordnare som har examenstillstånd enligt lagen (1993:792) om tillstånd att utfärda vissa examina eller som anordnar kompletterande utbildningar enligt förordningen (2000:521) om statligt stöd till kompletterande utbildningar, bör det enligt regeringens mening inte meddelas några föreskrifter om att en studerande tills vidare skall kunna avskiljas från kvalificerad yrkesutbildning som anordnas av

enskilda fysiska eller juridiska personer. Enligt regeringens synsätt bör frågan om ett avskiljande av en studerande hos en enskild utbildningsanordnare regleras privaträttsligt.

Möjligheter för de studerande att få statligt studiestöd för en utbildning är en avgörande faktor för möjligheterna att rekrytera brett till en utbildning. Ett viktigt mål för det svenska studiestödet är att det skall ge så många som möjligt en chans att välja att utbilda sig oavsett ekonomiska och andra sociala förutsättningar. För att den föreslagna utbildningsformen skall bli ett verkligt utbildningsalternativ på eftergymnasial nivå bör den berättiga till studiemedel och vara avgiftsfri för de studerande. Regeringen bedömer att det är viktigt att värna om avgiftsfrihet för de studerande. Kvalificerad yrkesutbildning bör vara avgiftsfri för de studerande.

Enligt regeringens bedömning bör de studerande ges ett skydd för personskador som kan uppstå i samband med utbildningen, som i huvudsak motsvarar det som gäller för studerande i högskolan.

De studerandes möjligheter till vägledning har stor betydelse. Information om t.ex. olika studiealternativ, antagning, behörighetsfrågor och arbetsmarknad bör möjliggöras genom varje utbildningsanordnares försorg. När det gäller särskilt stöd till funktionshindrade är det en uppgift som bör ankomma på ansvarig utbildningsanordnare. Se vidare avsnittet 6.5 Tillgänglighet.

7 Inordnande och överföring av befintliga utbildningsformer

Regeringens bedömning: Utbildningsplatser inom försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning bör övergå i den nya kvalificerade yrkesutbildningen den 1 januari 2002.

Projektgruppens förslag: Uppdraget till projektgruppen berörde påbyggnadsutbildningar (PU) inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och som anordnas av Statens skolor för vuxna (SSV), kvalificerad yrkesutbildning (KY), vissa kompletterandeutbildningar, vissa yrkesutbildningar inom folkbildningen, yrkesteknisk högskola (YTH), vissa andra kortare yrkesutbildningar inom högskolan och vissa arbetsmarknadsutbildningar. Det är dessa utbildningar som nedan omfattas av begreppet berörda utbildningar.

Inordnandet av angivna utbildningar i den nya utbildningsformen skall genomföras successivt under en övergångsperiod. Syftet med den nya eftergymnasiala yrkesutbildningen bör vara att ta tillvara utbildningskapacitet i samhället för att skapa en utbildning som utformas i nära samverkan med arbetslivet och svarar mot arbetslivets behov. Steg ett är att skapa en sådan utbildningsform som regleras med särskild lagstiftning. Att sedan inordna berörda utbildningar i den nya utbildningsformen får bli en mera långsiktig ambition med tid för mognad och omställning. I detta nästa steg kan berörda utbildningar successivt införlivas i utbildningsformen. Detta kan ske dels genom att

utbildningsanordnare själva ansöker om att få tillträde till utbildningsformen för utbildningar som i dag regleras inom andra regelverk, dels genom politiska beslut om överföring av vissa utbildningar eller en hel utbildningsform. Under en övergångsperiod bör en incitamentsstruktur skapas som främjar övergång till eftergymnasial yrkesutbildning.

Remissinstanserna: De instanser som berört förslagen runt inordnande av berörda utbildningar ställer sig till största delen bakom att detta bör ske successivt under ledning av en organisationskommitté (*Distum, Umeå universitet, Arboga kommun, Jönköpings kommun, Norrköpings kommun* m.fl.).

Några instanser, exempelvis *Ungdomsstyrelsen*, vill peka på behovet av att skyndsamt utveckla en mer permanent form av verksamhet. En eftergymnasial yrkesutbildning finns i flertalet europeiska länder och behovet av en sådan form även i Sverige har blivit allt mer tydlig under senare år.

Sveriges KY-förening och *Nässjö kommun* framhåller att med det ansökningsförfarande om att få inordnas som föreslås skulle utbildningsformens eftergymnasiala nivå, yrkesrelevans och arbetslivssamverkan kunna bibehållas som kännetecken.

Skälen för regeringens bedömning: I den beredning som har föregått denna proposition har det i olika sammanhang behandlats frågor om vilka befintliga utbildningsformer som skulle kunna ingå i en framtida eftergymnasial yrkesutbildningsform vid sidan av högskolan. Projektgruppen hade att bl.a. beakta möjligheterna att samlat, var för sig eller i olika grupperingar inordna de utbildningar som berördes av uppdraget.

Frågan om hur en ny eftergymnasial yrkesutbildning skall introduceras i det reguljära utbildningssystemet är komplex och svåröverskådlig och ett successivt inordnande är att föredra.

Att möta behovet av eftergymnasial yrkesutbildning bör enligt regeringen i ett första steg ges högre prioritet än att tillhandahålla en komplett lösning för att inordna all utbildning med offentligt stöd, vid sidan av högskolan, som kan betraktas som eftergymnasial yrkesutbildning i en samlad administrativ struktur. Regeringen bedömer därför att det primära är att försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning övergår i reguljär form och därmed överförs till den föreslagna utbildningsformen.

Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har pågått sedan år 1996 och under denna tid expanderat väsentligt till att under innevarande budgetår omfatta 12 000 årsstudieplatser. Försöksverksamheten har funnit sina former och regeringen bedömer därför att de i försöksverksamheten ingående utbildningarna kan överföras utan något mera omfattande förändringsarbete. Regeringen föreslår därför att utbildningsplatser inom försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning skall övergå i den nya kvalificerade yrkesutbildningen den 1 januari 2002. De utbildningar som ingår i försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning och där det finns intresse från utbildningsanordnarna att fortsätta med den aktuella utbildningen bör inordnas i den nya kvalificerade yrkesutbildningen utan

särskild ansökan. Regeringen avser att återkomma till riksdagen avseende dimensionering av den kvalificerade yrkesutbildningen.

Det är regeringens ambition att utbildningsformen kan utvecklas volymmässigt så att det ges utrymme för inordnande av andra eftergymnasiala yrkesutbildningar vid sidan av högskolan t.ex. vissa påbyggnadsutbildningar inom kommunal vuxenutbildning, kompletterande utbildningar och utbildningar inom folkbildningen. Ett sådant inordnande förutsätter att de berörda utbildningarna lever upp till de kriterier som kommer att gälla för att bli godkänd som en kvalificerad yrkesutbildning. I takt med att utrymme ges, t.ex. genom fortlöpande omprövning av medgivanden om statsbidrag, kan det på sikt bli möjligt för utbildningsanordnare inom andra utbildningsformer att inordnas i den föreslagna utbildningsformen.

Utvecklingen på arbetsmarknaden och strukturomvandlingen till följd av bl.a. informations- och kommunikationsteknologin innebär övergripande förändringar avseende kompetenskrav och kompetensbehov på både kort och lång sikt. Befintliga utbildningar bör kunna uppgraderas till både innehåll och omfattning för att bättre kunna tillgodose dessa nya krav. Ett inordnande i den kvalificerade yrkesutbildningen kan öka möjligheterna till en närmare och effektivare koppling till arbetslivet, dess förutsättningar och behov.

8 Styrning

8.1 Utbildningsformen

Regeringens bedömning: En särskild myndighet bör inrättas med uppgift att administrera den kvalificerade yrkesutbildningen. För kvalificerad yrkesutbildning bör kvalitetskriterier fastställas av regeringen. Ett medgivande om att starta en utbildning bör inte omfatta mer än fem starter.

Kommitténs överväganden och förslag: Den kvalificerade yrkesutbildningen bör vara en egen utbildningsform med en samlad nationell administration i huvudsak som den nuvarande försöksverksamheten. Det innebär att den politiska nivån lägger fast mål, ställer upp verksamhetskrav och anger volymer, medan den närmare administrationen, uppföljningen, utvärderingen och tillsynen handhas av en instans under regeringen. Beviljandefunktionen och tillsynsfunktionen bör hållas samman. En KY-styrelse med allsidig förankring bland arbetslivets intressenter, i politiken, i högskolan och på det kommunala området får ansvaret för hanteringen av den kvalificerade yrkesutbildningen. Skälen till detta är att det måste finnas inslag av skönsmässighet och värderingar vid prövning av ärenden. Det är enligt kommittén svårare för tjänstemannabedömningar att i fråga om sådana beslut vinna legitimitet än beslut som bygger på ett mer konkret

regelverk. Kommittén tror inte att det i fråga om den kvalificerade yrkesutbildningen är möjligt att konstruera ett sådant detaljerat regelverk.

Både utvärdering, uppföljning och tillsyn måste utformas så att de bidrar till att säkerställa att utbildningarna bedrivs med rätt kvalitet, har en god arbetslivsförankring och för individen lägger grunden till framgångar i arbetslivet och god utvecklingsförmåga.

En oberoende utvärdering av KY bör bedrivas. Utvärderingen bör ses som ett instrument för verksamhetsutveckling snarare än som en beskrivning. Utvärderingsuppdragen bör också innefatta återkoppling.

Ansvar för finansiering och beställning bör även fortsättningsvis ligga på KY-styrelsen (nu kommittén). Detta bör också innefatta att säkerställa att relevant samordning kommer till stånd. Uppföljningen bör anknyta till högskolans uppföljning.

Tillsynen bör liksom hittills, ha två huvudsakliga syften, dels att vidga kunskapen om den kvalificerade yrkesutbildningen, dels att, som ett led i en verksamhetsutveckling, föra en dialog med huvudsakligen studerande och utbildningsanordnare om utbildningarnas kvalitet i vid mening. Kommittén föreslår vidare en sanktionstrappa i samband med tillsyn och förekommande kvalitetsbrister.

Utbildningarnas eget kvalitetsarbete måste innefatta både arbetslivet och de studerande. En tidsbegränsning är nödvändig för att kunna skapa ett flexibelt och dynamiskt system där en reell prövning av utbildningarnas aktualitet faktiskt kan genomföras. Ett medgivande om att starta en utbildning bör inte få omfatta mer än fem starter.

Projektgruppens förslag: Projektgruppen har i enlighet med sitt uppdrag analyserat tre alternativa organisationsmodeller för styrning av eftergymnasial yrkesutbildning som presenterades i regeringens skrivelse Samverkan, ansvar och utveckling – Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121). Dessa tre modeller är, en funktion knuten till högskolan, inrättande av en särskild myndighet och operativt ansvar hos organ knutet till regionala kompetensråd.

Projektgruppen föreslår att en särskild myndighet för eftergymnasial yrkesutbildning skall inrättas med uppgift att ansvara för planering, administration och övergripande information samt dokumentation och uppföljning av eftergymnasial yrkesutbildning. Det är den organisationsmodell som har störst möjligheter att utveckla en ny utbildningsform som bygger på försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning. Vid etablerandet av en ny utbildningsform är det av stor vikt med en samordning på nationell nivå. Detta uppnås bäst genom en myndighet som har ett övergripande ansvar för utbildningsformen och till uppgift att utveckla dess identitet. Det är också den organisationsform som bäst bidrar till organisatorisk klarhet och tillgodoser kravet på ett rationellt resursutnyttjande. Det är angeläget att undvika uppbyggnad av en mängd regionala kanslifunktioner för administration av utbildningsformen som skapar merkostnader. I en centraliserad modell ges bättre möjligheter att undvika att likartad utbildning genomförs på för många platser i landet. Effektivitetsförluster genom att parallella utbildningar bedrivs i för stor omfattning kan i större utsträckning undvikas.

Kvalitetskriterier för eftergymnasial yrkesutbildning skall fastställas på nationell nivå. Högskoleverket skall vara den instans som svarar för kvalitetsgranskning och utvärdering.

Resursfördelning skall ske genom eget anslag eller separata anslagsposter.

Remissinstanserna: Hur KY som utbildningsform skall inordnas i det svenska utbildningsväsendet är en fråga som delvis delat remissinstanserna både vad gäller kommitténs förslag och överväganden och projektgruppens förslag.

I remissyttrandena över kommitténs betänkande tillstyrker de flesta en fortsättning som egen fristående utbildningsform. Några instanser förespråkar högskolan som huvudman. Ett fåtal ser en regionalisering som det bästa alternativet. Universitet och högskolor tillstyrker i allmänhet att KY finns kvar som utbildningsform.

Majoriteten av de remissinstanser som yttrat sig över projektgruppens förslag förordar inrättandet av en särskild yrkesutbildningsmyndighet, framför allt med hänvisning till de argument som förs fram i departementsskrivelsen. Av det tjugotal instanser som förordar alternativet med en organisation knuten till högskolan återfinns de flesta bland universitet och högskolor. Endast en instans förordar alternativet att verksamheten underställs de regionala kompetensråden, men flera har betonat samarbete mellan myndigheten och de regionala kompetensråden. Några instanser har angett alternativa modeller till de föreslagna, exempelvis en prolongering av nuvarande verksamhet.

Högskoleverket menar att med ett strikt principiellt resonemang kan man, med utgångspunkt i det högskolebegrepp som lades fast genom 1977 års högskolereform, hävda att all eftergymnasial utbildning bör förläggas till högskolan. Emellertid skulle, om KY förlades till högskolan, fokus riktas mot bristerna i högskolemässigheten hos KY. Ett sådant förhållande skulle inte vara till gagn, varken för högskolan eller för KY. Verket drar därför i likhet med projektgruppen slutsatsen att inrättandet av en ny yrkesutbildningsmyndighet är den mest ändamålsenliga lösningen.

Ett annat argument som betonats av flera instanser, bl.a. *Lernia AB*, är att den form av styrning och upphandling som försöksverksamheten använt har lett till en hög grad av flexibilitet och valmöjligheter för individen. En egen myndighet har större möjligheter att profilera och skapa en flexibel utbildning än om verksamheten utgör en liten del i ett stort etablerat system som högskolan. Efterfrågestyrningen via arbetsmarknadens parter har bättre förutsättningar i en egen myndighet med fokus på en avgränsad uppgift.

Statens skolverk menar att den eftergymnasiala yrkesutbildningen inte skall vara högskola i högskolelagens mening men att det finns många likheter i övrigt. I en utvidgad högskola med den nya eftergymnasiala yrkesutbildningen inlemmad skulle möjligheter öppnas för strukturella förändringar som inte diskuterats i rapporten. Om de eftergymnasiala yrkesutbildningarna placeras i högskolan, skulle risken minska för att utbildningar får olika status på grund av olika organisationstillhörighet. Utbildningarnas karakteristika och släktskap med andra yrkesutbildningar

som ligger i högskolan talar i stället för att den nya utbildningsformen knyts till högskolan.

Mälardalens högskola menar att många och starka skäl talar för att den eftergymnasiala utbildningen bör organiseras inom högskolan. De framhåller högskolans erfarenhet och kompetens, att utbildningarnas plats inom det nationella utbildningssystemet klargörs, rekryteringsbasen för fortsatta högskolestudier breddas samt att utbildningsutbudet styrs bättre av efterfrågan och lokalt engagemang än med en planstyrd utbudsmo-
dell.

Behovet av kvalitetsbedömning för utveckling av verksamheten ifrågasätts inte av någon av de remissinstanser som yttrat sig över betänkandet från kommittén för kvalificerad yrkesutbildning. Däremot finns olika uppfattningar om t.ex. hur detta skall ske och av vem.

Högskoleverket anser att ansvaret för utvärdering, uppföljning och tillsyn av KY bör knytas till någon annan myndighet eller organisation inom utbildningsväsendet. *Landstinget Gävleborg* betonar att betydelsen av utvärderingen av den kvalificerade yrkesutbildningens effekter på arbetsmarknaden bör betonas ytterligare. *Blekinge tekniska högskola*, *Landstinget Gävleborg*, *Gislaveds och Hässleholms kommuner*, *Sveriges KY-förening* och *Volvo* anser att extern medverkan vid tillsynen framför allt skall bestå av yrkesverksamma personer från aktuell bransch.

Svaren är samstämmiga när det gäller betydelsen av att tillsynen skärps över anordnarnas eget kvalitetsarbete och att det skall framgå av ansökan om bidrag hur anordnaren avser att genomföra detta arbete.

Vad det gäller projektgruppens resonemang runt kvalitetskriterier ställer sig huvuddelen av de svarande bakom dessa. *Integrationsverket* anser att jämställdhets- och mångfaldsperspektivet bör finnas med som kvalitetskriterier på nationell nivå.

Många instanser trycker på vikten av kvalitetssäkring och vissa ställer sig positiva till att Högskoleverket föreslås ansvara för detta, medan andra instanser är mera tveksamma. *IFAU* anser att utvärderingen skall skötas av en oberoende myndighet eller forskningsinstitut men tar inte ställning till om det skall vara Högskoleverket eller inte. *Älmhults kommun* menar att den som skall göra det måste ha goda insikter i arbetslivet och dess funktion. *Sveriges Förenade Studentkårer* anser att Högskoleverket säkert skulle vara bra för uppgiften men att de bör fokusera sig på högskolan.

Svenska kommunförbundet anser att den tillståndsgivande myndigheten skall vara ansvarig för utvärdering, kvalitetsgranskning och tillsyn av KY-utbildningarna. Därmed tillskapas en sammanhållen målstyrningsprocess.

De instanser som uttalar sig om projektgruppens förslag om resurstilldelning är generellt positiva. *Statskontoret* anser att det är en utgångspunkt för att åstadkomma en snabbare samordning av statens insatser. Genom att samla myndighetsanslag och statsbidrag i ett första steg budgetmässigt till ett utgiftsområde och i ett andra steg även organisatoriskt skulle staten relativt snabbt kunna stärka sina möjligheter att utöva en sammanhållen styrning. *Statens skolverk* tillstyrker förslaget som innebär att en övergripande dimensionering fastställs på nationell nivå. *Landsorganisationen i Sverige (LO)* anser det glädjande att

projektgruppen så klart tagit ställning för en sådan nationell styrning. Det är enligt *LO:s* mening bekymmersamt att staten i så stor utsträckning dragit sig tillbaka som styrande instans och ersatt detta med en så kallad målstyrning som vi ännu vet mycket litet om hur och om den över huvud taget fungerar.

I svaren tillstyrks att medgivande att starta utbildning skall begränsas till fem starter. *Falkenbergs kommun* förslår att anordnare medges att starta utbildning tre gånger med möjlighet att fortsätta ytterligare två omgångar.

Storumans kommun anser att för en liten glesbygdskommun måste flexibiliteten vara extremt stor. Ett riksintag är ett måste för en kommun som Storuman. Även med riksintag kan det vara svårt att komma upp i de maximalt fem utbildningsstarter som skisseras i utredningen. Det är sannolikare att det blir fråga om engångssatsningar inom varje yrkesområde.

Skälen för regeringens bedömning: Det är viktigt att ta tillvara erfarenheter från försöksverksamheten och samtidigt utveckla en ny utbildningsform som bygger vidare på denna. En viktig uppgift är att samordna de lokala behoven av utbildning med nära koppling till arbetslivet med ett övergripande nationellt perspektiv. Utbildningsformen kommer under en tid att befinna sig i ett uppbyggnadsskede, varför en nationell funktion med en uttalad uppgift att svara för denna uppbyggnad bedöms som mest ändamålsenlig. En viktig uppgift för denna funktion blir att markera och skapa en tydlig identitet för den nya utbildningsformen.

Det finns behov av en nationell överblick för att avväga och göra prioriteringar för hur de resurser som avsätts för den föreslagna utbildningsformen bäst tillgodoser ett intresse som omfattar både de enskilda individerna och samhället i stort. Bättre möjligheter ges för att undvika att likartad utbildning genomförs på för många platser i landet. Effektivitetsförluster genom att parallella utbildningar bedrivs i för stor omfattning kan i större utsträckning undvikas.

Under den fyraåriga försöksperioden har en verksamhetsstruktur utvecklats, som kännetecknas av ett antal viktiga särarter, som ger utbildningsformen unika egenskaper. Utbildningsformen är efterfrågestyrd med tyngdpunkten på arbetslivets efterfrågan. Arbetslivet deltar aktivt i utformandet av utbildningen och finansierar den arbetsplatsförlagda utbildningsdelen. Dessutom finns arbetslivet representerat i de olika utbildningarnas ledningsgrupper och utgör där en majoritet. Lärande i arbete utgör en tredjedel av den totala utbildningstiden och ingår som ett obligatoriskt moment.

Med den starka betoningen på arbetslivets medverkan är det enligt regeringens uppfattning inte lämpligt att integrera den nya utbildningsformen i en redan etablerad struktur med andra huvuduppgifter. Organisationen för den nya utbildningsformen måste ha ett odelat fokus på uppgiften att etablera och fortsatt utveckla verksamheten. Den måste också bidra till en organisatorisk klarhet som underlättar för styrning och ger tydliga ansvarförhållanden.

Enligt regeringens bedömning bör det inrättas en ny myndighet med uppgift att handha frågor som berör den nya kvalificerade

yrkesutbildningen. Ett av de främsta argumenten för en organisation med en ansvarig myndighet är organisationsmodellens möjligheter att utveckla en ny utbildningsform som bygger på försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning. Det är också den organisationsform som enligt regeringen bäst bidrar till organisatorisk klarhet. En myndighet med ett övergripande nationellt ansvar kan svara för en överblick som gynnar ett effektivt och flexibelt resursutnyttjande inom utbildningsformen i hela landet.

Myndigheten bör ledas av en styrelse med en bred och allsidig förankring bland arbetslivets intressenter, i politiken, i högskolan och det kommunala området samt de studerande.

Myndigheten skall pröva ansökningar om statsbidrag från utbildningsanordnare som vill bedriva utbildning inom den nya utbildningsformen. Förslag till utbildningar tas fram på lokal eller regional nivå och borgar på så sätt för en lokal eller regional förankring i en verklig efterfrågan och ett intresse från det berörda arbetslivet. Statsbidraget berörs närmare i avsnitt 8.2.

Utöver uppgiften att fatta beslut om vilka utbildningar som skall anordnas med statsbidrag skall myndigheten ha ett övergripande nationellt planeringsansvar och lämna underlag till beslut om de ekonomiska ramarna för hela utbildningsformen. I detta ansvar för planering ligger att utifrån givna förutsättningar prioritera och fördela anslagna medel för genomförande av kvalificerade yrkesutbildningar. Myndigheten bör då beakta att utbildningar som har ett nationellt intresse utifrån arbetsmarknadens behov kommer till stånd. Sådan planering bör bedrivas i nära samarbete med aktuella myndigheter och funktioner inom närings- och arbetsmarknadspolitikens område. Samråd inbegriper kommunikation såväl regionalt med exempelvis regionala kompetensråd och företrädare för regionala tillväxtavtal samt länsarbetsnämnder som nationellt gentemot t.ex. Arbetsmarknadsstyrelsen. Myndigheten bör vidare ha ett ansvar för att utforma och svara för en strategi för utveckling av utbildningsformen. Därutöver bör myndigheten ges ansvar för dokumentation av genomförd kvalificerad yrkesutbildning. Dokumentationen bör kunna ligga till grund för uppföljning av mål och resultat. Myndigheten bör upprätta en struktur för informationshantering såväl internt som externt i syfte att marknadsföra utbildningsformen och informera om de enskilda utbildningarna. I detta informationsansvar ligger att göra utbildningsformen tydlig och känd för allmänheten och särskilt för presumtiva studerande.

Regeringen avser att ge Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning i uppdrag att lämna förslag på kvalitetskriterier för utbildningsformen. Kriterierna bör utformas med utgångspunkt i de mål för den kvalificerade yrkesutbildningen som formuleras i lag och utformas på ett sådant sätt att de främjar mångfald och bredd inom utbildningsformen. Om kriterierna formuleras för strikt och normerande kan de allvarligt hämma den flexibilitet som bör känneteckna den nya kvalificerade yrkesutbildningen. Det främsta syftet med kvalitetskriterierna bör vara att bidra till en genomgående hög kvalitet och fortsatt utveckling av utbildningsformen. Detta är nödvändigt för att skapa trovärdighet och legitimitet för utbildningarna hos såväl de studerande som arbetslivet. En kvalificerad

yrkesexamen måste kunna innebära garantier för att den aktuella utbildningen lever upp till fastställda kvalitetskriterier och utbildningsmål. Det bör ankomma på regeringen att fastställa dessa kvalitetskriterier som bör gälla fr.o.m. den 1 januari 2002, då den nya utbildningsformen skall införas.

Genom att kvalitetskriterierna fastställs på nationell nivå möjliggörs en kvalitetssäkring som gör utbildningarna likvärdiga oavsett inriktning och geografisk hemvist. Kvalitetskriterierna bör ligga till grund för bedömningen av ansökan om att få anordna kvalificerad yrkesutbildning och utgöra grund för bl.a. tillsyn.

Myndigheten bör ansvara för löpande tillsyn och ekonomisk uppföljning och viss utvärdering av utbildningarna. Tillsynens tre huvudsakliga syften bör vara att dels se till att utbildningar följer gällande bestämmelser, dels vidga kunskapen om den kvalificerade yrkesutbildning, dels föra en dialog med huvudsakligen studerande och utbildningsanordnare om utbildningarnas kvalitet i vid mening. Tillsynen bör ha karaktären av utvecklingssamtal och resultera i en rapport som kan innehålla både påpekanden om formella och kvalitativa brister och krav på åtgärder av olika slag. Det bör finnas sanktionsmöjligheter i samband med tillsyn och förekommande kvalitetsbrister, där ett påpekande och kanske en rekommendation är den mildaste formen, ett åläggande att vidta någon åtgärd, ett andra steg och det sista att dra in bidrag.

Utvärdering av hela utbildningsformen, ett visst utbildningsområde eller av myndighetens verksamhet bör göras av en oberoende instans. Det bör vara regeringens uppgift att lämna uppdrag till lämplig instans att genomföra utvärderingar av och inom den föreslagna utbildningsformen. I ett sådant uppdrag bör det markeras att utbildningarnas yrkesrelevans skall väga mycket tungt vid utvärderingen. Vid utvärderingen bör det finnas en bedömaregrupp som är väl insatt i förhållandena inom aktuellt yrkesområde eller bransch.

Myndigheten skall även ges ett ansvar att verka för en omprövning av beslut om statsbidrag. Enligt regeringens bedömning bör ett medgivande om att starta en utbildning därför inte få omfatta mer än fem starter. Utbildningar inom utbildningsformen måste kunna avföras med hänsyn till rådande arbetsmarknadssituation och efterfrågan såväl från arbetsliv som från de studerande. Utbildningar måste som tidigare nämnts även kunna avföras när givna kvalitetskrav inte uppnås eller om utbildning inte genomförs i enlighet med bestämmelserna för den kvalificerade yrkesutbildningen.

Regeringens förslag: Utbildningen skall kunna anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting samt enskilda fysiska eller juridiska personer. Utbildningsanordnare får anordna utbildningen i samverkan med andra. Kvalificerad yrkesutbildning skall anordnas, med statsbidrag eller särskilda medel, som fördelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer efter ansökan från utbildningsanordnare. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela ytterligare föreskrifter om kvalificerad yrkesutbildning.

Regeringens bedömning: Det bör finnas en ledningsgrupp för varje enskild kvalificerad yrkesutbildning. Företrädare för arbetslivet bör ingå i varje utbildnings ledningsgrupp och där utgöra en majoritet. Dessutom bör det i ledningsgruppen finnas minst en företrädare för en högskola, minst en företrädare för det kommunala skolväsendet och minst en företrädare för de studerande i utbildningen.

Kommitténs förslag och överväganden: Det bör alltid finnas en ansvarig utbildningsanordnare då flera intressenter går samman och skapar en utbildning tillsammans, så att det inte råder några tvivel om vem som bär det yttersta ansvaret för verksamheten.

Ledningsgruppernas uppgifter bör vara i stort sett desamma som i försöksverksamheten, dvs. att se till att utbildning genomförs enligt bestämmelserna i lag och förordning i enlighet med kommitténs (i kommitténs förslag KY-styrelsens) beslut, anta studerande till utbildningen och att utfärda utbildnings- och examensbevis efter genomförd utbildning. Dessutom vill kommittén tillföra till reglerna att ledningsgruppen skall besluta om förslag om ändringar i utbildningsplanen.

Ledningsgrupperna bör innehålla representation från de grupper av anställda som medverkar i utbildningen. Det är också viktigt att det konkreta arbetslivet finns med i ledningsgrupperna och inte enbart representanter för branschorganisationer.

Den koppling som finns nu, att högskolan skall vara företrädd i ledningsgruppen, bör bibehållas.

Kommittén bedömer att ett upphandlingsförfarande med dess relativt formalistiska utformning och begränsade möjligheter att förhandla om priset i efterhand inte kunnat fungera lika smidigt som en bidragsmodell.

Det skall inte vara tillåtet för en utbildningsanordnare att ta emot dubbla statsbidrag för en utbildning.

Projektgruppens förslag: Utbildningsanordnarens rättsliga ställning skall i sig inte utgöra något hinder för att vara anordnare av en eftergymnasial yrkesutbildning.

Företrädare för arbetslivet skall ingå i varje utbildnings ledningsgrupp och där utgöra en majoritet.

Det bör inte vara möjligt för en utbildning som kan komma i fråga för statsbidrag inom ramen för eftergymnasial yrkesutbildning att samtidigt omfattas av ett annat regelsystem inom det reguljära utbildningsväsendet.

Remissinstanserna: Vikten av en tydlig markering av arbetslivets aktiva medverkan i utveckling och genomförande framhålls genomgående i remissvaren till betänkandet från Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning. *Hässleholms kommun, Sveriges KY-förening, Volvo m.fl.* menar att nyckelfaktorerna för arbetslivets engagemang är tilldelning av utbildningsplatser som tillgodoser adekvat yrkeskompetens, sammansättning av ledningsgruppen med majoritet från arbetslivet, medverkan i utbildningens planering, dimensionering och genomförande samt medverkan i utbildningens förändringsprocess.

Högskolan i Gävle anser att arbetslivets inflytande inte får innebära att grundläggande praktiska och teoretiska erfarenheter, som är viktiga för det livslånga lärandet, kommer i andra hand. Inflytandet får inte vara så starkt att utbildningen blir en uppdragsutbildning som finansieras av KY.

Ledningsgruppernas betydelse understryks och förslaget till sammansättning av dem tillstryks i huvudsak av remissinstanserna. Ett flertal framhåller att arbetslivet skall ha majoritet i grupperna. *Länsstyrelserna i Gävleborg och Norrbotten* anser det önskvärt att studerande erbjuds representation i ledningsgruppen. *Landsorganisationen i Sverige (LO), Metall* och *Kommunalarbetarförbundet* understryker att båda parter på arbetsmarknaden skall vara representerade i grupperna. *Metall* förutsätter att förordningen säkerställer den fackliga representationen i grupperna.

Sveriges KY-förening och *Nässjö kommun* framhåller att i samband med prövning av statsbidragets storlek till en sökt utbildning måste hänsyn tas till de verkliga kostnaderna. Detta medför, att bidragen till olika utbildningar måste tillåtas variera kraftigare än för nuvarande KY. Föreningen och kommunen föreslår, att statsbidraget utformas som ett grundbidrag, som baseras på beviljad utbildning samt ett platsrelaterat bidrag. Därmed kan bidragen hänföras till kostnadsposter för utbildningen, som är av fast respektive rörlig karaktär. *Arboga kommun* poängterar också vikten av hänsyn till olika kostnader och menar att detta bör utredas nog.

Kiruna kommun framhåller vikten av att fler kriterier än studieplatser vägs in vid prövning för medel. *Älmhults kommun* menar att nuvarande system som finns för KY-utbildningarna inte är bra. Kurser med inriktning mot industrin är betydligt dyrare än IT-kurser. Indelning i olika grupper liknande högskolans system bör införas.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har genomförts i syfte att bl.a. pröva nya utbildningsanordnare. Regeringen anser att det i den föreslagna utbildningsformen skall finnas möjligheter att använda en mångfald av anordnare. I försöksverksamheten har enskilda fysiska eller juridiska personer (enskilda utbildningsanordnare), kommuner, landsting samt statliga universitet och högskolor kunnat anordna en kvalificerad yrkesutbildning. Det är angeläget att en sådan mångfald av olika alternativ finns att tillgå för att bibehålla och utveckla faktorer som flexibilitet, ämnesspecifik kompetens och bred arbetslivsförankring. Enligt regeringens förslag skall därför utbildningen även fortsättningsvis kunna anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting samt av enskilda fysiska eller juridiska personer.

När en utbildningsanordnare får statsbidrag för att genomföra en utbildning och därmed tillstånd att utfärda examen ställs sedan samma krav på motprestation oavsett vilken organisationsform anordnaren har. Det är viktigt att de olika nivåernas ansvar tydliggörs. Det är den utbildningsanordnaren som ansvarar för att utbildningen genomförs enligt det regelverk som kommer att gälla och myndigheten som granskar i vilken mån reglerna efterlevs. Med ansvarig utbildningsanordnare avses den anordnare som efter ansökan erhållit statsbidrag.

Den ansvarige utbildningsanordnaren bör inrätta en ledningsgrupp för utbildningen. Ledningsgruppen för utbildningen utses i försöksverksamheten av ansvarig utbildningsanordnare och fastställs i samband med att utbildningsplanen prövas och godkänns av kommittén för kvalificerad yrkesutbildning. Ledningsgruppen bör behandla frågor som rör utbildningens innehåll, kvalitet och organisation, antagning av studerande, urval mellan sökande och examination.

Enligt regeringens bedömning bör ledningsgruppen liksom i försöksverksamheten bestå av företrädare för de delar av arbetslivet som berörs av utbildningen. Dessa bör utgöra gruppens flertal. Minst en företrädare för en högskola och minst en företrädare för det kommunala skolväsendet liksom minst en företrädare för de studerande bör också ingå i gruppen. Därutöver får den ansvarige utbildningsanordnaren utse ledamöter utifrån utbildningens specifika behov.

Vid valet av företrädare för arbetslivet är det viktigt att såväl arbetsgivare som arbetstagare kommer i fråga. Arbetslivet har i försöksverksamheten en aktiv roll i utformningen av de enskilda utbildningarna och finansierar den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen, LIA. Arbetslivets medverkan är också avgörande för ett kontinuerligt förändrings- och utvecklingsarbete för att säkerställa utbildningens kvalitet och relevans i ett föränderligt samhälle. Formerna för arbetslivets medverkan vid utformning och tillkomst av en föreslagen kvalificerad yrkesutbildning är viktiga kriterier när man prövar om den skall komma i fråga för statsbidrag. En kvalificerad yrkesutbildning växer fram genom lokala initiativ där arbetslivet och utbildningsanordnare samverkar. En viktig uppgift för arbetslivet i denna process är att identifiera det utbildningsbehov som finns.

I försöksverksamheten deltar ett mindre antal företag i arbetet med att ta fram en ansökan om att få anordna en kvalificerad yrkesutbildning medan flera företag anges som presumtiva arbetsplatser för LIA. En viktig förutsättning för att en utbildning skall komma i fråga är att det finns tillgång till platser för LIA i tillräcklig omfattning. Arbetslivets medverkan är därför avgörande för den totala dimensioneringen av hela utbildningsformen. I själva genomförandet deltar oftast arbetslivet även i den skolförlagda delen, antingen med hela kurser eller som föreläsare och inspiratörer. De företag som deltagit vid utformningen av en ansökan är ofta de som från början finns representerade i utbildningens ledningsgrupp.

För att säkerställa förankringen i arbetslivet är det viktigt att dess representation har tillräcklig tyngd och därför har arbetslivet utgjort en majoritet i ledningsgrupperna. Regeringen bedömer att den starka anknytningen till arbetslivet bör bibehållas när försöksverksamheten

övergår i reguljär verksamhet och att flertalet i ledningsgrupperna för de enskilda utbildningarna skall representera de delar av arbetslivet som berörs av utbildningen. Det är viktigt att poängtera att arbetslivet inte är att likställa enbart med näringslivet utan omfattar hela arbetsmarknaden och att både arbetsgivar- och arbetstagersidan ges tillfälle att delta.

Högskolans och det kommunala skolväsendets representation i ledningsgruppen bidrar till att främja samordning och samverkan mellan olika utbildningsformer. Högskolans medverkan syftar till att främja kvalitet, upprätthålla utbildningens eftergymnasiala nivå, underlätta samverkan i ett bredare perspektiv, t.ex. avseende tillgodoräknande av studieresultat mellan utbildningsformerna och i övrigt medverka i en samordning av det totala utbudet av eftergymnasial yrkesutbildning i en region.

Högskolan har lång erfarenhet av kvalitetssäkring av eftergymnasial yrkesutbildning. Högskolans medverkan i kvalitetsarbetet vid enskilda utbildningar bidrar till att verka för en självreglerande funktion och ytterst bidra till förnyelse och utveckling av den kvalificerade yrkesutbildningen. Högskolan kan bistå med bl.a. metodutveckling för lokalt bedömnings- och utvärderingsarbete. Genom högskolans medverkan skapas kontaktytor för erfarenhetsutbyte kring kvalitetsfrågor på nationell nivå i ett eftergymnasialt perspektiv.

Regeringen anser vidare att minst en av ledamöterna i ledningsgruppen skall vara en av de studerande i aktuell utbildning. De studerande står i fokus för varje utbildningssatsning. Studier innebär en avsevärd investering i tid och pengar för den studerande. Det är därför av stor vikt att de studerande får ökade möjligheter att påverka sin situation och delta aktivt i det fortlöpande förändrings- och utvecklingsarbetet.

Genom representation från högskolan, det kommunala skolväsendet och de studerande samt eventuellt andra företrädare för arbetslivet än de direkt berörda, får ledningsgruppen en balanserad sammansättning och utbildningen en bred förankring.

Enligt regeringens förslag skall regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få meddela ytterligare föreskrifter om kvalificerad yrkesutbildning. Sådana föreskrifter kan avse organisationen av utbildningen hos utbildningsanordnaren och om deras befattning i övrigt med utbildningen.

Den kvalificerade yrkesutbildningen bör, liksom försöksverksamheten, finansieras gemensamt av staten och de berörda delarna av arbetslivet. Staten bör finansiera utbildningskostnaderna under ungefär två tredjedelar av utbildningstiden, medan arbetslivet svarar för utbildningskostnaderna för den tid de studerande deltar i lärande i arbete. Statens ersättning till utbildningsanordnarna skall enligt regeringens förslag lämnas i form av statsbidrag, eller i de fall den ansvarige anordnaren är en statlig myndighet i form av särskilda medel.

Ett statsbidragssystem liknande det som tillämpats under försöksverksamheten bör användas under ett inledande skede. Utöver utbildningskostnaderna föreslås staten svara för möjligheter till studiestöd för de studerande under hela studietiden i enlighet med de regler som gäller för studier på eftergymnasial nivå enligt studiestödslagen (1999:135).

Genom att organisera verksamheten inom ramen för ett statsbidragssystem, med ett inslag av förhandling mellan anordnare och företrädare för staten skapas förutsättningar för lokal kvalitetssäkring samtidigt som nationella intressen kan tillvaratas. Initiativ till utbildning ges möjlighet att växa fram lokalt och regionalt med stark koppling till arbetslivet i samarbete med utbildningsväsendet. Statsbidraget verkar för att främja samordning och effektivt resursutnyttjande och samtidigt ges möjligheter till att snabbt styra utbildningsinsatser till prioriterade områden.

Det nuvarande systemet för statsbidrag till KY-utbildningarna baserar sig på en modell där utbildningsanordnarna ersätts för sina kostnader för att bedriva utbildningen. Bidraget fastställs av KY-kommittén i varje särskilt fall efter förhandling mellan kommittén och utbildningsanordnaren. Enligt regeringens mening har denna ordning bidragit till att hålla nere kostnaderna för utbildningen.

Statsbidragssystemet bör vara stabilt över tid och uppmana till kostnadseffektivitet hos utbildningsanordnarna samt ge incitament till anordnarna att upprätthålla god kvalitet och effektivitet i utbildningarna. Inledningsvis bör myndigheten bygga vidare på det nuvarande systemet. De återkommande förhandlingarna med utbildningsanordnarna ger sannolikt tillfälle till en effektiv kostnads- och kvalitetskontroll. Metoden är dock resurskrävande och kan bli svår att upprätthålla med ökande utbildningsvolym. På sikt bör statsbidragssystemet därför ses över. Man bör då pröva om ett system liknande det som tillämpas inom högskolan med fasta ersättningsbelopp och prestationsbaserade inslag skulle kunna tillämpas.

9 Genomförande och ekonomiska konsekvenser

Regeringen har i det föregående (kap. 8) gjort bedömningen att en särskild myndighet bör skapas för att fullgöra uppgifter av det slag som under försöksverksamheten fullgörs av kommittén för kvalificerad yrkesutbildning. Den nya myndigheten bör enligt förslaget inrättas den 1 oktober 2001. Kostnaderna för verksamheten under år 2001 kan täckas genom tillgängliga medel under utgiftsområde 16. Regeringen avser att i avvaktan på riksdagens beslut tillsätta en organisationskommitté med uppdrag att förbereda den nya myndigheten. Kostnaderna för myndighetens verksamhet beräknas vid full till högst 20 miljoner kronor. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag till medelsanvisning för 2002 i budgetpropositionen. Den nya myndigheten beräknas på sikt få 15–20 medarbetare.

Under försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har det faktiska genomsnittliga statsbidraget per årsprestation (40 poäng) ökat från inledningsvis drygt 50 000 kronor till drygt 53 000 kronor under år 2000. För budgetåret 2001 anvisades medel för 12 000 platser till en kostnad av ca 65 000 kronor per årsstudieplats. Att den faktiska

genomsnittskostnaden för staten har blivit lägre än den budgeterade är resultatet av dels en medveten strävan från kommitténs sida att hålla nere kostnaderna, dels den aktuella sammansättningen av utbildningsutbudet. Därtill har vissa utbildningar inte fått den omfattning som planerats beroende på att utbildningarna inte kommit igång och att arbetsmarknadsläget varit gynnsamt. Det är angeläget att de ekonomiska ramarna för den kvalificerade yrkesutbildningen inledningsvis fastställs så att utveckling av mer kostnadskrävande utbildningar inte omgående förutsätter omprövning av ersättningen till andra anordnare.

Försöksverksamheten omfattar innevarande budgetår 12 000 årsplatser (40 Ky-poäng). Projektgruppen har, som tidigare nämnts, föreslagit att ett antal påbyggnadsutbildningar och kompletterande utbildningar liksom viss yrkesutbildning inom folkhögskolan successivt skall inordnas i den kvalificerade yrkesutbildningen. Som framgått av det föregående förordar regeringen att omvandling sker inom ramen för den föreslagna myndighetens kontinuerliga prövning av ansökningar från utbildningsanordnare. För att skapa utrymme bl.a. för denna process avser regeringen att i budgetpropositionen för 2002 återkomma med förslag om utökning av volymen med 500 platser från och med den 1 januari 2002. Regeringen anser därför att nivån på statsbidraget bör vara något högre än det faktiska belopp som betalats ut till utbildningsanordnarna under försöksverksamheten. För år 2002 bör statsbidragsnivån beräknas utifrån en genomsnittskostnad per årsplats på 58 000 kronor. Såväl dimensionering (volymerna) som nivån på genomsnittskostnaden bör enligt regeringen vara föremål för omprövning inom ramen för ordinarie budgetarbete mot bakgrund av de förändringar och krav som ställs på utbildningen.

10 Författningskommentar

1 §

Av paragrafen följer att den eftergymnasiala utbildningen benämns kvalificerad yrkesutbildning och i den anges vilka som kan anordna utbildningen. Paragrafen har behandlats i avsnitt 8.2 och den motsvarar 1 § andra stycket lagen (1996:339) om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning.

2 §

Av paragrafen följer att en utbildningsanordnare kan ansöka om statsbidrag eller särskilda medel för en utbildning. I den mån bidrag eller medel fördelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer blir utbildningen att betrakta som en kvalificerad yrkesutbildning enligt lagen. Motsvarande gäller enligt 1 § tredje stycket lagen om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning. Paragrafen har behandlats i avsnitt 8.2.

3 §

I paragrafen anges de kunskaper som utbildningen skall bygga på. Paragrafen har berörts i avsnitt 5. Bestämmelsen motsvarar 3 § lagen om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning.

4 §

Paragrafen behandlas i avsnitt 5. Den anger de övergripande målen för utbildningen och motsvarar delvis 2 § lagen om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning.

5 §

Paragrafen anger vilka krav som skall gälla för lärare och handledare i fråga om kompetens. Bestämmelsen har behandlats i avsnitt 6.6.

6 §

Denna paragraf innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om antagning och om vilka examina som får avläggas. Med stöd av detta bemyndigande kan utbildningsanordnare anförtros uppgiften att anta studerande till utbildningen. Paragrafen har berörts i avsnitt 6.4.

7 §

Paragrafen innebär att utbildningsanordnaren anförtros uppgiften att utfärda utbildningsbevis och examensbevis enligt de föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.4 och motsvarar 5 § lagen om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning.

8 §

Studerandeflytande behandlas i denna paragraf. Detta har berörts i avsnitt 6.7.

9 §

I paragrafen anges att regeringen får meddela föreskrifter om att en studerande tills vidare får avskiljas från utbildningen under vissa förutsättningar. Högskolelagen (1992:1434) innehåller en motsvarande bestämmelse i 4 kap. 6 §. Paragrafen har behandlats i avsnitt 6.7.

10 §

Paragrafen, som berörts i avsnitt 6.7, innehåller bestämmelser om vem som skall pröva frågor om avskiljande och om överklagande av sådana frågor. Motsvarande bestämmelser finns i 4 kap. 7 § högskolelagen.

11 §

Paragrafen anger att det skall finnas en särskild överklagandenämnd som prövar frågor om överklagande av vissa beslut. Vilka beslut som bör kunna överklagas anges i avsnitt 6.7. Nämndens beslut får inte överklagas. Motsvarande föreskrifter finns i 5 kap. 1 § högskolelagen.

12 §

I paragrafen anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om kvalificerad yrkesutbildning. Av avsnitt 8.2 framgår vilka föreskrifter som kan avses.

Bakgrund

Inför försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning

KEY-utredningens betänkande kom efter remissbehandling att ligga till grund för propositionen Kvalificerad yrkesutbildning m.m. (prop. 1995/96:145). I denna proposition lämnade regeringen förslag om utformningen av en försöksverksamhet i syfte att öka utbudet av utbildning som är yrkesinriktad, som bygger på de kunskaper som gymnasieskolan ger och som vänder sig till både redan yrkesverksamma och elever, vilka kommer direkt från gymnasiet.

I propositionen angavs utgångspunkten för de förslag som lämnades enligt följande. *”Regeringens förslag är att en ny kvalificerad yrkesutbildning på eftergymnasial nivå skall utvecklas. Den skall bidra till att tillgodose arbetslivets behov av kompetens för en modernt organiserad produktion av varor och tjänster. Utbildningen skall förena en praktisk inriktning med fördjupade teoretiska kunskaper. Den skall därför ges formen av lärande i arbete på en arbetsplats under cirka en tredjedel av arbetstiden.”*

Genom att inrätta en försöksverksamhet kunde regeringen få underlag för senare ställningstagande om hur denna typ av utbildning bäst kan inordnas i det befintliga utbildningssystemet. Den skulle vara organisatoriskt fri från andra befintliga system för att ge möjlighet att skapa en flexibel utbildningsorganisation. Enligt regeringen skulle olika utbildningsanordnare kunna anordna utbildning inom försöksverksamheten och samarbete mellan olika anordnare eftersträvas.

Regeringen bedömde att försöksverksamheten borde ledas av en kommitté och att utbildningen borde anordnas efter beslut av kommittén av den anordnare eller kombination av anordnare som är mest lämpad i varje enskilt fall. Vidare gjordes bedömningen att utbildningens omfattning borde beskrivas med ett veckopoängssystem av det slag som tillämpas i högskolan. Den borde få avslutas med kvalificerad yrkesutbildningsexamen. Deltagarna skulle ges rätt till studiemedel under utbildningstiden. Regeringen konstaterade också att inte all eftergymnasial utbildning är högskoleutbildning. Eftergymnasial utbildning anordnas också inom den kommunala vuxenutbildningen i form av påbyggnadsutbildningar, inom folkhögskolan och vid de s.k. kompletterande skolorna.

Regeringen fattade den 14 mars 1996 beslut om direktiv till en organisationskommitté med uppgift att påbörja en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning (dir. 1996:26). Bestämmelser om försöksverksamheten finns i lagen (1996:339) om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning och förordningen (1996:372) om en försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning.

Försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning startade den 1 juli 1996. Ett syfte är enligt direktiven att vinna erfarenheter när det gäller att pröva nya utbildningar, nya pedagogiska former och nya

anordnare. Försöket skall vidare belysa arbetslivets och de studerandes intresse. Slutligen syftar försöket till att finna former för hur utbildning av detta slag kan inordnas i utbildningssystemet. I direktiven angavs att organisationskommittén med förbehåll för riksdagens beslut skulle fatta preliminära beslut om statsbidrag under budgetåret 1995/96. I tilläggsdirektiv till Organisationskommittén för kvalificerad yrkesutbildning (dir. 1996:41) angavs att de före utgången av år 1999 skulle lämna underlag för ställningstaganden till hur utbildningen kan inordnas i utbildningssystemet. Försöksverksamheten är förlängd t.o.m. år 2001 och regeringens utgångspunkt är att den kvalificerade yrkesutbildningen därefter skall övergå i reguljär verksamhet.

En grundsten i försöksverksamheten med viss kvalificerad yrkesutbildning är att utbildningarna utformas i nära samverkan med arbetslivet, innefattar arbetsplatsförlagd utbildning samt att arbetslivet finansierar denna del. Genom denna direkta kontakt med arbetslivet anpassas utbildningen till vad som efterfrågas från arbetslivet och som kvalitetsmässigt svarar mot arbetsmarknadens krav.

Kortfattat kan särarterna hos den kvalificerade yrkesutbildningen beskrivas enligt följande.

- Lärande i arbete (en tredjedel av utbildningen sker på en arbetsplats),
- arbetslivet finansierar den arbetsplatsförlagda delen och deltar aktivt i utformning och genomförande av utbildning,
- flexibilitet i organisation avseende utbud, innehåll, omfattning och tidsåtgång för att uppnå smidig anpassning till arbetsmarknadens efterfrågan,
- olika utbildningsanordnare används beroende på utbildningens behov och anordnarnas olika kompetenser (högskola, kommun, landsting samt företag och andra privata utbildningsanordnare) och
- formellt inflytande från arbetslivet genom ledamöter i utbildningarnas ledningsgrupper.

KY - Kvalificerad yrkesutbildning

Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning lämnar i sitt betänkande ett antal synpunkter och förslag grundade på erfarenheterna från försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning. De lämnar bl.a. följande förslag och synpunkter avseende den fortsatta verksamheten.

- KY kan producera god utbildning i former och av ett slag som normalt inte tillhandahålls inom det reguljära utbildningsväsendet.
- Försöksverksamheten har visat ett starkt engagemang från arbetslivets sida, ett stort intresse att få starta utbildningar, ett oftast gott studerandeintresse och hög grad av anställningsbarhet hos dem som har genomgått utbildningen.
- Resultaten av försöksverksamheten är så goda att KY bör ges en reguljär form i det svenska utbildningsväsendet.

- Förutsättningarna för en fortsatt utbyggnad av KY är goda, men på vissa områden har man rekryteringsproblem.
- Man bör tydligare markera att KY är en utbildningsform där, renodlat, arbetslivet aktivt medverkar redan vid utbildningarnas tillkomst både genom initiativ och vid utformningen av utbildningarna.
- De övergripande målen för KY bör i huvudsak vara desamma som för försöksverksamheten, dvs. att KY skall ge fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper samt präglas av såväl ämnesteoretiskt djup som en stark arbetsplatsintegrering.
- Jämställdheten bör markeras tydligare.
- En problembaserad inlärningsmodell är mycket lämplig inom den kvalificerade yrkesutbildningen. En sådan uppläggning bidrar också till att utveckla det egna ansvarstagandet i såväl pågående utbildning som kommande verksamhet i arbetslivet.
- En referensgrupp till KY-styrelsen bildas med expertis på arbetsmarknadens personal- och kompetensbehov.
- Ledningsgrupperna bör innehålla representation från de grupper av anställda som medverkar i utbildningen. Det är också viktigt att det konkreta arbetslivet finns med i ledningsgrupperna och inte enbart representanter för branschorganisationer.
- Både utvärdering, uppföljning och tillsyn måste utformas så att de bidrar till att säkerställa att utbildningarna bedrivs med rätt kvalitet, har en god arbetslivsförankring och för individen lägger grunden till framgångar i arbetslivet och god utvecklingsförmåga.
- En oberoende utvärdering av KY bör bedrivas. Utvärderingen bör ses som ett instrument för verksamhetsutveckling snarare än som en beskrivning. Utvärderingsuppdragen bör också innefatta återkoppling.
- Ansvar för finansiering och beställning bör även fortsättningsvis ligga på KY-styrelsen (nu kommittén). Detta bör också innefatta att säkerställa att relevant samordning kommer till stånd.
- Uppföljningen bör anknyta till högskolans uppföljning.
- Tillsynen bör liksom hittills, ha två huvudsakliga syften: dels att vidga kunskapen om den kvalificerade yrkesutbildningen, dels att, som ett led i en verksamhetsutveckling, föra en dialog med huvudsakligen studerande och utbildningsanordnare om utbildningarnas kvalitet i vid mening.
- Utbildningarnas eget kvalitetsarbete måste innefatta både arbetslivet och de studerande.
- KY har inte utvecklat någon tydlig gräns mot andra utbildningsformer, utan hämtar sitt innehåll från arbetslivet, gymnasieskolan, påbyggnadsutbildningar i komvux och högskolan. Att göra en tydlig gränsdragning vore meningslöst.
- KY bör vara en kompletterande utbildningsform genom att producera eftergymnasial utbildning som inte kommer till stånd i resten av utbildningsväsendet.

- Med tillämpning av finansieringsprincipen bör staten och kommunerna komma överens om att de medel som kommunerna använder för påbyggnadsutbildningar förs över till ett nytt KY-anslag och att påbyggnadsutbildningarna och KY hanteras inom samma administrativa funktion och en gemensam ekonomisk ram.
- Högskolan kan lämna stora bidrag till kvalitetsarbetet inom KY och som direkt leverantör av utbildning.
- Den koppling som finns nu, att högskolan skall vara företräd i ledningsgruppen, bör behållas.
- För att öka tydligheten bör begreppet poäng förtydligas så att man i bestämmelser och annat konsekvent använder uttrycket KY-poäng.
- I fråga om tillgodoräkning i högskolan skall samma regler tillämpas som i fråga om tillgodoräkning av annan utbildning än KY.
- Kompetensbehovet i arbetslivet skall styra utbildningarnas längd. Det är dock en fördel om utbildningarna inte blir alltför långa.
- Det är inte heller önskvärt att utbildningstiden blir för kort. Det är svårt att åstadkomma en kvalificerad yrkesutbildning, med lärande i arbete som ett kännetecknande och väsentligt inslag, av god kvalitet under en kortare tid än ett år.
- Man bör kunna bedriva KY även på deltid.
- Man bör även fortsättningsvis undvika höga behörighetskrav i framför allt matematik och naturvetenskapliga ämnen som utestänger studerande från yrkesinriktade gymnasieprogram.
- Det är viktigt att alltid se till att könsskillnader uppmärksammas i såväl utbildningsanordnarnas kvalitetsarbete som i centralt initierad uppföljning och utvärdering.
- För att få mer variation och djup i åtgärder för att motverka könsmissigt traditionella val kan en metod vara att arbeta fram en handledning där konkreta åtgärder beskrivs.
- En tidsbegränsning är nödvändig för att kunna skapa ett flexibelt och dynamiskt system där en reell prövning av utbildningarnas aktualitet faktiskt kan genomföras. Ett medgivande om att starta en utbildning bör inte få omfatta mer än fem starter.
- Det bör alltid finnas en ansvarig utbildningsanordnare.
- KY bör vara en egen utbildningsform med en samlad nationell administration i huvudsak som den nuvarande försöksverksamheten. Det innebär att den politiska nivån lägger fast mål, ställer upp verksamhetskrav och anger volymer, medan den närmre administrationen, uppföljningen, utvärderingen och tillsynen handhas av en instans under regeringen.
- En KY-styrelse med allsidig förankring bör ansvara för hanteringen av KY.

- Beviljandefunktionen och tillsynsfunktionen bör hållas samman.
- Omfattningen på lärande i arbete får ett intervall på 25-35 procent.
- Det bör finnas sanktionsmöjligheter i samband med tillsyn och förekommande kvalitetsbrister.

Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning redovisar vidare i betänkandet uppgifter som rör de studerande i kvalificerad yrkesutbildning bl.a. avseende könsfördelning, åldersstruktur, födelseland, studiebakgrund och social bakgrund.

T.o.m. den 31 december 1998 hade sammanlagt 10 000 studerande påbörjat en KY-utbildning och var kvar tre veckor efter start. Av dem var 46 procent kvinnor och 54 procent män. I högskolan var andelen nybörjare bland kvinnor 54 procent och män 46 procent perioden hösten 1996 – hösten 1998.

Åldersfördelningen bland de som påbörjade en KY-utbildning t.o.m. den 31 december 1998 var 54 procent 24 år och yngre, 32 procent 25-34 år och 14 procent 35 år och äldre. Detta ger en medelålder vid start på 27,1 för kvinnor och 25,7 för män.

När det gäller geografisk rekrytering har t.o.m. 1998 i genomsnitt 73 procent varit från det egna länet, tolv procent från omgivande län och 15 procent från övriga län.

Tio procent av KY-nybörjarna är födda utomlands. Av dessa är den största gruppen, 78 procent, födda i länder utanför EU, 6 procent i länder inom EU men utanför Norden och 16 procent i Norden.

Statistiska centralbyrån (SCB) har på kommitténs uppdrag tagit fram uppgifter om gymnasial bakgrund för nybörjare inom den kvalificerade yrkesutbildningen t.o.m. 1998 och högskolenybörjare hösten 1996 – hösten 1998. En betydligt större andel, 35 procent, av KY-nybörjarna har två- och treåriga yrkesförberedande gymnasieutbildningar i botten än bland högskolenybörjarna, 19 procent. Männerna står för merparten av skillnaden. 43 procent av männen i KY har yrkesförberedande gymnasium och 18 procent av männen bland högskolenybörjarna.

Statistik som SCB har tagit fram visar att andelen studerande med arbetarbakgrund är större bland KY-nybörjarna än bland högskolenybörjarna, 29 respektive 23 procent. I den underliggande populationen i motsvarande åldrar, yngre än 35 år, kom drygt en tredjedel från arbetarhem. Detta innebär att studerande från arbetarhem är underrepresenterade i båda utbildningsformerna, men att underrepresentationen är mindre bland KY-nybörjare.

Utvärderingen av KY

I utvärderingen av KY drar forskargruppen från Luleå tekniska universitet ett antal slutsatser och gör reflektioner om försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning fram till början av år 1999. De konstaterar att intresset för att delta i försöksverksamheten har varit stort. Fram till den 15 mars 1999 hade KY-kansliet tagit emot

819 ansökningar om att få starta utbildning och beviljat 208 av dessa. Branscherna tillverkning och IT svarar för nästan hälften av utbildningsplatserna.

Prop. 2000/01:63
Bilaga 1

Forskargruppen karaktäriserar drygt 80 av utbildningarna som yrkesutbildningar, medan de övriga har en sådan bredd att de kan betecknas som branschutbildningar. De har i utvärderingen inte funnit någon utbildning som är så generell att den inte kan leda till anställning direkt efter att den avslutats. Relativt många utbildningar inriktar sig på befordran till någon form av arbetsledande befattning inom den bransch där den studerande redan har sin utbildning och anställning.

I försöksverksamheten kan utbildningarna anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting och enskilda utbildningsanordnare. Kommuner har varit ansvariga utbildningsanordnare i 59 procent av fallen och driver utbildningar inom alla branscher. Privata anordnare utgör 19 procent och återfinns inom de flesta branscher men med en viss koncentration inom ekonomi och IT. Högskolor och universitet är huvudmän i 15 procent av fallen och är huvudsakligen ansvariga utbildningsanordnare för kvalificerad yrkesutbildning inom områdena tillverkning och IT. Landstingen är engagerade inom branscherna vård samt jord, skog och trädgård, och är ansvariga utbildningsanordnare i tre procent av fallen.

75 procent av de studerande har anställning sex månader efter avslutade studier. Till detta kommer drygt fyra procent egna företagare, vilket innebär att nästan 80 procent har arbete. Av dessa är 84 procent verksamma inom det yrkesområde som utbildningen omfattat. Övergången till högskolestudier är relativt låg och var 1999 sju procent.

När det gäller frågan om hur en framtida kvalificerad yrkesutbildning efter försöksverksamheten skall utformas, poängterar forskargruppen att det oavsett organisatorisk placering är viktigt att utbildningarna fokuserar på yrke, att lärande i arbete bevaras, att näringslivets engagemang säkras och att flexibiliteten mot arbetsmarknadens krav bevaras. Vidare pekar de på problem som måste lösas om försöksverksamheten övergår i reguljär form. Kvalificerad yrkesutbildning måste få en egen identitet eller kopplas till en etablerad identitet och kopplingarna till högskolan måste klarläggas.

I utvärderingen presenteras fyra olika möjliga utvecklingslinjer för den kvalificerade yrkesutbildningen som de kallar likvidation, prolongation, integration och separation. Likvidation innebär att de olika utbildningsuppdragen helt integreras i det nuvarande skolsystemet, vilket i praktiken skulle innebära en kommunalisering av den kvalificerade yrkesutbildningen. En sådan reform skulle enligt forskargruppen innebära en utbyggnad av de gymnasiala påbyggnadsutbildningarna. Prolongation innebär att KY-kommittén övergår till att bli en myndighet med ansvar för utveckling, planering, prioritering, kvalitetssäkring, utvärdering och finansiering av utbildningarna. För genomförandet svarar många olika utbildningsanordnare och företag. Integration innebär att den kvalificerade yrkesutbildningen skulle bli en del av det reguljära universitets- och högskolesystemet. Separation står i utvärderingen för att de kvalificerade yrkesutbildningarna organiseras som en egen yrkeshögskola. För att ge den en egen identitet skulle det finnas särskilda

byggnader och campusområden, vilket kräver en större koncentration av resurser till större enheter än dagens kvalificerade yrkesutbildningar och forskargruppen finner en länsindelning lämplig. I utvärderingen förs ett resonemang om för- och nackdelar med de olika alternativen men förordar inte uttryckligen någon av dem framför de andra.

Slutligen konstateras i utvärderingen att försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning har varit framgångsrik. Studerande har sökt sig till utbildningarna, utbildningsanordnarna har tagit sig an uppgiften på ett seriöst sätt, företagen har ställt upp med platser för lärande i arbete och de studerande har i stor utsträckning fått arbeten efter avslutad utbildning. De problem som utvärderingen har observerat förtar inte det övergripande intrycket att det har fungerat bra. Forskargruppens uppfattning är att den kvalificerade yrkesutbildningen bör övergå i reguljär verksamhet på något sätt.

Projektet eftergymnasial yrkesutbildning

I regeringens skrivelse Samverkan, ansvar och utveckling – Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121) gjordes bedömningen att det på sikt behövs ett samlat system för de eftergymnasiala yrkesutbildningarna, vid sidan av högskolan, och att detta skall vara tydligt anpassat till arbetsmarknadens behov. Genom ett samlat system där staten har det övergripande ansvaret avseende dimensionering, resurstilldelning och tillsyn ges bättre möjligheter att möta efterfrågan av återkommande utbildning.

I uppdraget till projektet Eftergymnasial yrkesutbildning anges att målsättningen är att lämna ett samlat förslag om den eftergymnasiala yrkesutbildningens dimensionering och organisation så att den väl svarar mot nya behov på arbetsmarknaden, grundat på den försöksverksamhet med viss kvalificerad yrkesutbildning (KY) som pågått sedan år 1996. Utgångspunkten bör vara att de eftergymnasiala yrkesutbildningarna skall kännetecknas av en tydlig arbetslivsanknytning och flexibilitet. Uppdraget berörde påbyggnadsutbildningar (PU), inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och som anordnas av Statens skolor för vuxna (SSV), kvalificerad yrkesutbildning (KY), vissa utbildningar som anordnas av kompletterande skolor, vissa yrkesutbildningar inom folkbildningen, yrkesteknisk högskola (YTH) och vissa andra kortare yrkesutbildningar inom högskolan och vissa arbetsmarknadsutbildningar.

Inom ramen för projektet genomfördes två seminarier vid Utbildningsdepartementet våren 2000. Vid dessa deltog totalt omkring 60 representanter från olika myndigheter, kommuner och organisationer med intressen på området. Teman som diskuterades var bl.a. individens och samhällets behov av eftergymnasial yrkesutbildning utifrån förändrade kvalifikationskrav i arbetslivet, förhållandet till högskolan och den enskildes möjligheter att kunna gå vidare i utbildningssystemet, arbetslivets medverkan, social snedrekrytering, integration och mångfald samt kvalitets- och tillsynsfrågor. Projektgruppen besökte bl.a. Finland för att informera sig om de finska yrkeshögskolorna och Tyskland, då studiebesök vid s.k. Fachhochschulen ingick.

Projektgruppen lämnade sitt förslag En ny eftergymnasial yrkesutbildning (Ds 2000:33) i maj 2000. Projektgruppens överväganden och bedömningar har utmynnat i ett antal förslag om vilka kriterier som bör gälla för den eftergymnasiala yrkesutbildningen.

Prop. 2000/01:63
Bilaga 1

- Den eftergymnasiala yrkesutbildningen skall vara en egen utbildningsform som regleras i särskild lag och förordning.
- Den skall bygga på kunskaper från gymnasieskolans nationella eller specialutformade program eller motsvarande.
- Utbildningsanordnarens rättsliga ställning skall i sig inte utgöra något hinder för att vara anordnare av en eftergymnasial yrkesutbildning.
- Företrädare för arbetslivet skall ingå i varje utbildnings ledningsgrupp och där utgöra en majoritet.
- För tillträde till eftergymnasial yrkesutbildning skall gälla att sökanden uppfyller kraven för grundläggande behörighet till högskolan eller har förvärvat motsvarande kunskaper.
- Det skall finnas nationellt giltiga bestämmelser om hur urval av behöriga sökande skall ske.
- Det skall finnas möjligheter att tillgodoräkna eftergymnasial yrkesutbildning vid övergång till studier i högskolan och tvärtom. Tillgodoräkandet skall avgöras av mottagande institution.
- Den normala utbildningstiden skall vara två års heltidsstudier eller motsvarande.
- Utbildningsutbudet skall huvudsakligen styras utifrån bedömningar om den framtida efterfrågan i arbetslivet.
- Det skall inrättas en särskild examen för eftergymnasial yrkesutbildning och införas ett standardiserat betygssystem.
- Kvalitetskriterier skall fastställas på nationell nivå. Högskoleverket skall svara för tillsyn, kvalitetsgranskning och utvärdering.
- Resursfördelning skall ske genom eget anslag eller separata anslagsposter.
- Det skall finnas en systematik för omprövning av medgivanden om anordnande av eftergymnasial yrkesutbildning.
- Utbildningar skall kunna ges på heltid, deltid, i form av distansutbildning och inte enbart terminsbundet.
- Rättssäkerhet och inflytande för studerande i eftergymnasial yrkesutbildning skall garanteras genom bestämmelser i författningstext.
- Delar av eftergymnasial yrkesutbildning och eventuellt tillhörande fristående kurser skall på samma sätt som högskoleutbildning kunna upphandlas som arbetsmarknadsutbildning.

Projektgruppen har i enlighet med sitt uppdrag också analyserat de tre alternativa organisationsmodeller för eftergymnasial yrkesutbildning som presenterades i regeringens skrivelse Samverkan, ansvar och utveckling –

Utvecklingsplan för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121). Dessa tre modeller är anknuten till högskolan, inrättande av en särskild myndighet och operativt ansvar hos organ knutet till regionala kompetensråd. Projektgruppen föreslår att en särskild myndighet skall inrättas för att ansvara för utbildningsformen fr.o.m. år 2002. Vidare föreslås att en organisationskommitté får uppdraget att under en övergångsperiod organisera myndigheten och successivt inordna berörda utbildningar.

Tertiärbegreppet och internationell utveckling

Internationellt och kanske framför allt i OECD-sammanhang (OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development) används begreppet tertiär utbildning (tertiary education) för att beskriva eftergymnasial utbildning såväl inom universitets- och högskolesektor som vid sidan av denna. Med tertiär utbildning avses många olika typer av institutioner och utbildningsprogram som placerar sig ovanför gymnasienivån, dvs. på eftergymnasial nivå. Detta beskrivs i OECD:s rapport *Redefining tertiary education* från 1998. Denna placering är inte enbart definierad i akademiska termer, eftersom erfarenhet och mognad också kan tillmätas värde vid behörighetsprövning och urval.

För OECD-länderna finns behov av att definiera den tertiära utbildningsnivån för främst statistiska sammanhang. Medlemsländerna har emellertid mycket olika utbildningssystem. Vissa medlemsländer gör tidigt en uppdelning på yrkesutbildningar och mer teoretiska, akademiska utbildningar. Andra länder, däribland Sverige gör inte denna uppdelning utan har hittills samlat nästan all eftergymnasial utbildning inom en samlad organisation, högskolan. Begreppet eftergymnasial är inte relevant för länder som inte har ett samlat gymnasiebegrepp som i Sverige. Därför är tertiär nivå ett begrepp som blir mer begripligt vid jämförelser mellan olika länder.

Inom tertiär utbildning är den del av utbildningsprogrammen som inte är universitets- och högskoleutbildning ofta kortare och närmare knutna till arbetsmarknaden. Begreppet har kommit att omfatta ett bredare spektrum av studerande, aktörer och ämnesområden, än vad som traditionellt återfinns inom universitetssektorn. En stor del av utvecklingen inom utbildningsväsendet när det gäller yrkesutbildning tar i dag plats utanför det traditionella universitetsväsendet. Tertiär utbildning medger såväl heltids- som deltidsstudier, studerande i alla åldrar och täcker ett brett utbud för olika intressen och fallenheter. Det kan inbegripa olika tolkningar av vad man i skilda länder menar med ”*de första åren*”. Begreppet *de första åren* används inom OECD och avser den första utbildningsperiod efter gymnasienivån eller motsvarande utbildningsform som leder till någon form av examen för yrkesarbete eller till fortsatta studier.

Tertiär utbildning medger även ett brett utbud av olika anordnare, från universitet till tvååriga yrkeshögskolor och en stor mängd erkännanden och examina på olika nivåer. Ett ökat deltagande i tertiär utbildning avspeglar samtida livsstilar och ambitioner hos unga, ett ökat intresse hos

vuxna för lärande på en kvalificerad nivå och framväxten av kunskapssamhället där en längre utbildningsbakgrund blir en social norm.

Prop. 2000/01:63
Bilaga 1

Begreppet tertiär utbildning har ingen rättslig innebörd. Vid internationella jämförelser krävs därför särskild omsorg för att precisera sammanhang, strukturer och processer.

Finland

Genom en ny lagstiftning 1991 om temporära yrkeshögskolor inleddes arbetet med att utveckla en ny typ av akademisk examen och att skapa en ny icke-akademisk sektor som erbjuder utbildning på eftergymnasial nivå.

Yrkeshögskolorna antar studerande som avlagt en studentexamen, grundläggande yrkesexamen eller någon motsvarande internationell eller utländsk examen.

Finland har 29 yrkeshögskolor. Flest studieplatser återfinns inom teknik och kommunikation, handel och administration. De studerande väljer mellan olika utbildningsprogram som leder fram till en yrkeshögskoleexamen. Programmen varar mellan tre och ett halvt år och fyra år. Programmen är utvecklade utifrån arbetslivets krav och utvecklingsbehov och är inriktade på bestämda uppgiftsområden i arbetslivet. Varje program innehåller grund- och yrkesstudier, fritt valbara studier, praktik och slutprov. Alla utbildningar inom yrkeshögskolan skall innehålla en praktikperiod om minst 20 veckor. Omfattning och förläggning är i övrigt inte reglerade och kan därför variera.

Tyskland

I Tyskland finns drygt ca 150 s.k. Fachhochschulen. Ungefär en tredjedel av dem som fortsätter till högre utbildning i Tyskland studerar vid en Fachhochschule. Här ges en mera yrkesnära utbildning än vid de traditionella universiteten. Lärarna hämtas vanligen från arbetslivet och de studerande tillbringar ofta en eller två terminer på en arbetsplats. Det finns ett 50 program inom 11 olika branschområden. Utbildning ges främst inom tillverkning, IT, ekonomi, offentlig förvaltning, socialt arbete samt design. Utbildningstiden är runt fyra år. Efter avslutad utbildning kan de studerande få ett särskilt diplom från en Fachhochschule. De som önskar kan efter grundutbildningen läsa en påbyggnadsutbildning som i allmänhet omfattar 3 terminer. Sedan 1998 går det att studera till en internationell Bachelor- eller Masterexamen. I Tyskland finns även Berufsakademien sedan 1970-talet. Utbildningarna är treåriga och främst inriktade på ekonomi, teknik och socialt arbete. Skolförlagd utbildning varvas med arbete på en arbetsplats i block om tolv veckor då de studerande får lön. Utbildningsplanen utformas i samarbete mellan skolorna och de arbetsplatser som deltar och fastställs av utbildningsministeriet i delstaten. Utbildningen är inte inordnad i systemet för högre utbildning. De studerande antas av de medverkande

företagen och de får skriva kontrakt för att jobba för aktuellt företag under en period efter examen, ett särskilt diplom från en Berufsakademie.

Prop. 2000/01:63
Bilaga 1

Irland

Högre utbildning har på Irland traditionellt bedrivits vid universitet, tekniska högskolor och lärarhögskolor. Dessa har i huvudsak varit statligt finansierade och har varit självständiga och självstyrda. Under senare år har ett flertal oberoende privata högskolor inom främst handelsområdet etablerats. De tekniska högskolorna samarbetar med näringslivet i fråga om utbildningsinnehåll och vid examination men arbetslivet deltar inte aktivt i utbildningarna. Ett studiealternativ är de tvååriga yrkesförberedande utbildningarna som leder till ett National Certificate. Drygt 40 procent av studerande inom IT väljer detta alternativ. Studerande som önskar fördjupa sig kan läsa ytterligare en National Diploma eller en längre akademisk examen.

Storbritannien

Högre utbildning ges vid universitet och institut för högre utbildning. Man brukar skilja mellan de "gamla" och de "nya" universiteten. De gamla universiteten erbjuder utbildningar inom olika områden som leder till en generell akademisk examen. Alla universitet är självständiga men finansieras huvudsakligen genom offentliga medel.

De nya universiteten kallades fram till 1992 för *Polytechnics* och var ursprungligen inrättade genom donationer för att ge kvinnor och män från arbetarklassen en möjlighet att gå igenom olika former av yrkesutbildningar. Dagens nya universitet erbjuder i stort sett samma utbud som de äldre universiteten, men lägger en något större tonvikt på yrkesinriktad utbildning. Antagningskrav och examina är i princip de samma som vid de gamla universiteten.

Som ett komplement till universiteten finns även *Open University* som erbjuder distansundervisning. Studenter kan välja mellan 134 kurser inom grundutbildning och högre nivå. Vissa behörighetskrav kan förekomma, men man eftersträvar att anta alla sökande.

Ett exempel på vidareutbildningsinstitutioner är *Further Education Colleges* som traditionellt sett har varit yrkesinriktade, men som idag även erbjuder teoretisk utbildning. Det finns vissa skolor med speciella inriktningar som t.ex. konstskolor och jordbruksskolor. Ett annat exempel på vidareutbildningsinstitutioner är *Tertiary Colleges* som kombinerar utbildning som erbjuds vid *Further Education Colleges* och *Sixth Form Colleges*.

I Storbritannien utvecklas för närvarande en försöksverksamhet med en ny examen inom högskolesystemet benämnd *Foundation degree*. Utbildningarna är tvååriga samt syftar till att ge den specialistkompetens som arbetsmarknaden kräver och utformas därför i samverkan med arbetslivet. Varje program skall innehålla en blandning av akademisk kunskap och specifika eller tekniska färdigheter för aktuellt område. Ett viktigt inslag i utbildningarna är lärande i arbete. Utbildningarna skall

präglas av flexibilitet avseende pedagogik, tillgänglighet och skall kunna bedrivas i form av distansstudier.

Prop. 2000/01:63
Bilaga 1

Nederländerna

Högre utbildning erbjuds vid institutioner för högre yrkesutbildning (*HBO*), universitet (*WO*) och *Open University (OU)*. Både universitet och HBO erbjuder lärarutbildning. Instituterna för högre utbildning har traditionellt haft en hög grad av akademisk frihet och självbestämmanderätt. De ansvarar för examensprogrammets innehåll och mottar en årlig budget från staten. Dessutom får studenterna betala årliga avgifter.

Den högre yrkesutbildningen innehåller både teoretisk och praktisk utbildning. Det finns sju olika ämnesprogram med anknytning till olika yrkesområden. De flesta utbildningar innehåller en obligatorisk praktikdel. Det finns ca 70 stycken s.k. *hogeschools* och 70 procent av dessa är privata. Normal utbildningstid är fyra år. Studier kan bedrivas under maximalt sex år på heltid eller nio år på deltid.

En utbildning som leder till en examen (*doctoraalprogrammes*) omfattar i allmänhet fyra år men kan ta upp till sex år. Studenterna måste inom två år godkännas på en grundexamen. En slutexamen sker i slutet av det fjärde året.

Open university erbjuder liknande kurser som universitet och högskolor men i form av distansundervisning. Det finns inga antagningskrav och det råder stor valfrihet vid utformandet av studieprogram. Utbildningen kan avslutas med enbart betyg i de kurser som lästs eller med en fullständig HBO-examen.

Sedan 1992 har en försöksverksamhet pågått med så kallad "samarbetsutbildning". Studenterna växlar mellan perioder av studier och heltidsarbete inom något relevant arbetsområde. Utbildningen leder till en examen (*getuigschrift van HBO*)

Förteckning över remissinstanser som avgivit yttrande över betänkandet Kvalificerad yrkesutbildning (SOU 1999:122):

Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Statens invandrarverk, Socialstyrelsen, Handikappombudsmannen, Ekonomistyrningsverket, Riksrevisionsverket, Nämnden för offentlig upphandling, Dramatiska institutet, Göteborgs universitet, Högskolan Dalarna, Högskolan i Borås, Högskolan i Gävle Högskolan i Halmstad, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Högskolan i Skövde, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla , Högskolan i Kristianstad, Idrottshögskolan i Stockholm, Karlstads universitet, Karolinska Institutet, Konstfack, Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, Kungliga Tekniska högskolan, Linköpings universitet, Luleå tekniska universitet, Lunds universitet Lärarhögskolan i Stockholm, Mitthögskolan, Mälardalens högskola, Stockholms universitet, Umeå universitet, Uppsala universitet, Växjö universitet, Örebro universitet, Kunskapslyftskommittén, Chalmers tekniska högskola AB, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Statens institut för handikappfrågor i skolan, Internationella Programkontoret för utbildningsområdet, Högskoleverket, Verket för högskoleservice Institutet för framtidsstudier, Statens skolverk, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetslivsinstitutet, Jämställdhetsombudsmannen, Närings- och teknikutvecklingsverket, Glesbygdsverket, Integrationsverket, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Gävleborgs Läns Landsting, Kronobergs Läns Landsting, Stockholms Läns Landsting, Östergötlands Läns Landsting Bengtsfors kommun, Borlänge kommun, Botkyrka kommun, Falkenbergs kommun, Faluns kommun, Gislaveds kommun, Gävle kommun, Göteborgs stad, Hudiksvall kommun, Hässleholms kommun, Jönköpings kommun, Karlskoga kommun, Köpings kommun, Landskrona kommun, Mariestads kommun, Olofströms kommun, Stockholms stad, Storuman kommun, Strömsunds kommun, Sundsvalls kommun, Trelleborg kommun, Åmål kommun, Östersunds kommun, Lärarförbundet Lärarnas riksförbund, Svenska metallarbetarförbundet, Svenska kommunalarbetarförbundet, Svenska arbetsgivarföreningen, Sveriges akademikers centralorganisation, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges skogsindustrieförbund Civilingenjörsförbundet, Sveriges förenade studentkårer, Svenska industrieförbundet, Landstingsförbundet Svenska kommunförbundet, Ingenjörsvetenskapsakademien, Kungliga vetenskapsakademien Folkbildningsrådet, Sveriges vägledarförening, Sveriges KY-förening, Skolledarna Friskolornas riksförbund, Företagarnas riksförbund Stockholms handelskammare, Naturbrukets Yrkesnämnd, Verkstadsindustrins Yrkesnämnd, VVS-branschens yrkesnämnd, Lernia AB, Telia, Volvo.

Till dessa har följande antal spontana remissyttranden inkommit.

Stockholms stads hantverksförening, Föreningen underhållsteknik, Sametinget, Skellefteå kommun, Nässjö kommun, Riksförbundet för statlig och kommunal vuxenutbildning, Samverkansgruppen för KY i mälardalen, AIV-nätverk för forskning och utveckling av arbete i västsverige, KY-ansvariga i kalix kommun, Teatrarnas riksförbund, Målaremästarna, VVS-installatörerna, Föreningen V, Elektriska installatörsorganisationen-EIO, Kylentreprenörernas förening, Sveriges lantbruksuniversitet, Regionala kompetensrådet i Östergötland, Västra götalsregionen, svensk teaterunion, Sveriges verkstadsindustrier, Svenska distanshögskolan, Almega, Saco-student, Distansutbildningsmyndigheten

Förteckning över remissinstanser som avgivit yttrande över departementsskrivelsen En ny eftergymnasial yrkesutbildning (Ds 2000:33)

Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Statens invandrarverk, Socialstyrelsen, Handikappombudsmannen, Ekonomistyrningsverket, Riksrevisionsverket, Nämnden för offentlig upphandling, Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet, Karolinska institutet, Kungl. Tekniska Högskolan, Luleå tekniska universitet, Karlstads universitet, Växjö universitet, Örebro universitet, Mitthögskolan, Högskolan i Karlskrona/Ronneby, Malmö högskola, Danshögskolan, Dramatiska institutet, Högskolan i Borås, Högskolan Dalarna, Högskolan på Gotland, Högskolan i Gävle, Högskolan i Kalmar, Högskolan i Kristianstad, Högskolan i Skövde, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla, Konstfack, Kungl. Konsthögskolan, Lärarhögskolan i Stockholm, Mälardalens högskola, Operahögskolan i Stockholm, Södertörns högskola, Teaterhögskolan i Stockholm, Sveriges Lantbruksuniversitet, Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Ersta Sköndal högskola, Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Högskoleverket, Statens skolverk, Centrala studie-stödsnämnden, Överklagandenämnden för högskolan, Distansutbildningsmyndigheten, Ungdomsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetslivsinstitutet, Jämställdhetsombudsmannen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, Närings- och teknikutvecklingsverket, Glesbygdsverket, Integrationsverket, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västra Götaland, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Gävleborgs Läns Landsting, Västra Götalandsregionen (f.d. Göteborg och Bohusläns Landsting samt Skaraborgs Läns Landsting), Västerbottens Läns Landsting, Arboga kommun, Botkyrka kommun, Falkenbergs kommun, Falu kommun, Gislaveds kommun, Gävle kommun, Göteborgs stad, Jönköpings kommun, Karlskoga kommun, Kiruna kommun, Kramfors kommun, Köpings kommun, Landskrona kommun, Motala kommun, Norrköpings kommun, Olofströms kommun, Stockholms stad, Sundsvalls kommun, Trelleborg kommun, Uppsala kommun, Älmhults kommun, Östersunds kommun, Landsorganisationen i Sverige, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund, Skolledarna, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska kommunalarbetsareförbundet, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges skogsindustriförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges förenade studentkårer, Landstingsförbundet, Svenska industriförbundet, Svenska kommunförbundet, Sveriges verkstadsindustrier, Folkbildningsrådet, Friskolornas riksförbund, Företagarnas riksförbund, Stockholms handelskammare, Sveriges KY-förening, Sveriges vägledarförening, Verkstadsindustrins

Till dessa har även ett antal spontana yttranden inkommit: Sveriges Hantverks och Småföretag samt Stockholms Hantverksförening, Skogsbrukets yrkesnämnd, Västerås stad, Föreningen Underhållsteknik, Nässjö kommun, Kommittén för kvalificerad yrkesutbildning, Sveriges Universitets & Högskoleförbund, Utbildningsföretagens Förening, Haninge kommun, Fristående konst- och hantverksskolors samråd, ALMEGA, Studentkåren i Sundsvall, Samverkansgruppen för KY i Mälardalen (Arbetsgruppen för fortsättningsår på Kvalificerad Yrkesutbildning), Tolk- och översättarinstitutet Stockholms universitet, Internationella Handelshögskolan i Jönköping, Nyckelviksskolan, Svenska folkhögskolans lärarförbund

Utbildningsdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 januari 2001

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström

Föredragande: Ingegerd Wärnersson

Regeringen beslutar proposition 2000/01:63 Kvalificerad yrkesutbildning